Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT פרייז 20 גראָשען | היינט 8 זייטען.

נייער פאָלקסבלאַט

Nr. 221/1516 | Łódź, Czwartek 2 września 1928 r. | זעקסטער יאהרגאנג | לאדז, דאנערשטאג, ו תשרי תרפ"ט | Nr. 221/1516

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | אדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאדז, פּיעטריקאָווער 21, טעל. 24-71

פּוילישער פּאָרשלאָג וועגן בעוואפנונג-קאָנטראָל

אנגענומען דורך דער ענטוואפנונגס-קאָמיסיע ביי דער פעלקער-ליגע.

גענף, 19 (אַטע) אויף דער נעכטיגער זי- צונג פון דער ענטוואַפנונגס-קאָמיסיע האָט ווי-טער געדויערט די דיסקוסיע איבערן דייטשען פּאָרשלאָג וועגן פערהיטען פון קריג. בעת'ן וכּוח אַרום דעם ראַפּאָרט האָט דער פּוילישער דעלעגאַט מי- ניסטער סאָקאָל געפאָדערט, אַז דער פּוילישער פאָרשלאַג וועגן דער קאָנטראָל זאָל נישט אַדורכ- געלאָזט ווערן. דער פּוילישער פאָרשלאַג איז איינ- געשלאָסען געוואָרען און פּראָיעקט פון ט"אַק טאַט א'ן וועט פאָרגעשלאָגען ווערען אַלע מלוכות צו בעטראַכטען.

אין כינא שלאָגט מען זיך ווידער...

שאַנכאַי, 19 (א. וו.) צווישען די אַפּטיילונ- גען פון שאַנטונער אַרמיי איז געקומען צו אַ צו- זאַמענשטויס מיט'ן דרום'דיגען מיליטער. די שאַנ- טונער אַפּטיילונגען, וואָס ציהען זיך אויף צפון האָבען געפּרובט שטעלען אַ ווידערשטאַנד. די שלאַכ- טען רויערען ביז היינט.

די אויסלענדער, וואָס וואוינען אין פייטאַהאָ האָבען זיך בעהאַלטען אין די פלאָט-אָפּטיילונגען, וואָס געפינען זיך אין טשים-וואַן-טאַאָ.

ער האט אזוי לאנג ארויסגע-געבען פעראָרדנונגען

וועגען אַרעסטירען, ביז מ'האָט איהם אי נגעזעצט אין אַ משוגעים-הויז.

בערלין, 19 (ספּ. טעל.) אין שטעטעל ניידאַם אין פרייסען איז אַ בעקער בעגאַנגען זעלבסטמאָרד. דער אויספאָרשונגס-ריכטער האָט פעראָרדענט צו אַרעסטירען 8 קרובים פונ'ם זעלבסטמערדער. נאָכדעם איז אַרעסטירט געוואָרען דער טו-מע-וועכטער, שפּעטער פעראָרדענט צו אַרעסטירען דעם בורמישטש, דעם פּאָליציי קאָמענ- דאַנט, זיין אייגענע כלה און מאַשין-שרייבערין.

ערשט אויף אַנ'אינטערווענץ איז געלונגען צו פערהיטען פון די ווייטערדיגע אַרעסטען. דער אויספאָרשונגס-ריכטער איז אָפּגעשטעלט געוואָרען אין זיינע רעכט. ווי ס'האָט זיך אַרויסגעשטעלט איז דער אויספאָרשונגס-ריכטער ק-אַנק געוואָרען אויף פערפאָלגונגס-מאַניע. ער איז אָפּגעפיהרט גע- וואָרען אין שפּיטאָל. די אַלע אַרעסטירטע זענען בעפרייט געוואָרען.

אמעריקא אנערקענט דעם אלבאנישען קעניג.

טיראַנאַ, 19. (ספּ. טעל.) די רעגירונג פון די פעראייניגטע שטאַטען האָט אַנערקענט די אַל- באַנישע מלוכה אַלס קעניגטום מיט דאָגו אַלס קעניג.

300 קרייצען און היילגע פיגורן

האבען פערברעכער פערניכטעט אין איין נאַכט.

לעמבערג, 19 (טעלעפאָניש) פון זשולקיעוו טיילט מען מיט, אַז נישט ענטרעקטע פערברעכער האָ- בען אין פערלויף פון איין נאַכט אויף די וועגען צווישען זשולקיעוו און קוליקאָוו און זשולקיעוו מיט רושיבובקע פערניכטעט איבער 300 פיגורען און קרייצען. די לעסטערער האָבען מיט האַמערס צובראָ- כען אַלע שטיינערנע פיגורען ביים וועג און די היל- צערנע קרייצען איבערגעזעגט.

א בענזין-אויפרייס אין א כע-מישער פראַבריק.

וואַרשאַ, 19 (טעלעפאָניש). אויף עלעק- טאָראַלנאַ 31 איז אין אַ כעמישער פאַבריק פאָרגעקומען אַ בענזין-אויפרייס פון וועלכען ס'זע- נען אויסגעשלאָגען געוואָרען אַלע שויבען און ס'האָט אויסגעבראָכען אַ שׂרפה.

מיידלעך וואָס האָבען זיך געפינען אין לאָ- קאַל זענען שטאַרק אָפּגעבריהט געוואָרען, די גאַנצע שטובען-איינאָרדנונג איז פערברענט גע- וואָרען.

Dr. RÓŻANER

ספּעציאַליסט פאַר הויט-, ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע.

היילונג מיט קווארץ-שטראַהלען און דיאַטערמיע

Dzielna 9 (Narutowicza), tel. 28-98.

צוריקגעקעהרט

נעמט-אָן פון 8—10 און 5—8, פרויען פון 3 4

וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

מודעה ואזהרה גדולה מהראבינאט.

מיר זענען שטענדיג שטרענג מזהיר, עס זאָל קיין שום יוד נישט לאָזען שעכטען ביי קיין ווינקעל-שוחט, ווייל ע"פ דין איז זייער שחיטה נבלה וטרפה, בפרט יעצט, אין די הייליגע טעג, דאַרף מען זיך אָפּהיטען פון מאכלות אסורות, זאָל מען נור שעכטען ביי די שוחטים, וועלכע זענען בהשגחת הראבינאַט, אין די אָפענע שחט-הייזער, זיי וועלען זיין אָפען מוצש"ק, די נאַכט פון ערב יו"כ פון 7 אָווענד ביז זונטאג, 10 אַ זייגער פריה.

לאדזער ראַבינאַט.

בעמערקונג: די ערטער פון די שחט-הייזער: וואָלבאַרסקאַ 8, ווסכאָדניאַ 50, יוליוש 38, גרינער מארק 9, אלעקסאנדראָוו- סקאַ 6 און זאַכאָדניאַ 58.

1020

Dr. med. E. Szereszewska

CEGIELNIANA 66, telefon 65-45.

קינדער-קראַנקהייטען

נעמט אָן פון 12—1 און פון 4—6 נאָכמ.

888

Dr. med. M. KERSZNER

קינדער-קראַנקהייטען

נעהמט-אָן אין דער לעטשניצע אויף בזשעזשינער 11

בעראַטונג 4 זל.

נעהמט-אָן אינדערהיים פון 2 ביז 3 נאָכמיטאָג אויף זשעלאַנאַ 16, טעל 96-51.

אתרוגים מובחרים לולבים והדסים

במקח השוה איז הורט און ענצעל

שוין צו בעקומען ביי

עמנואל קאַפּעל. ש

פּלאַץ וואָלנאַשטשי 10 (נייע שטאָדט).

אתרוגים

מובחרים לולבים והדסים במקח השוה

הורט און ענצעל צו בעקומען ביי

וואָלף קופּערבערג, בזשעזשינער 2

מאַסאַזש- און היילגימנאַסטיק-שולע און קאַבינעט

פון דר. מעד.

ב. שמירגעלד

צעגעלניאַנאַ 6, טעל. 51-89

[illegible]

עמפּפאַנג פון 3—5 נאָכמ.

Dr. ADAM

GROSGLIK

Al Kościuszki 27

tel. 51-78,

הויט און וועענערישע קראַנקה. רענטגען און ליכט-הייל אינסט. נעמט אָן פון 4—7 אין אָוונד

צוריקגעקעהרט

בעקאַנטמאַכונג.

ס'ווערט געזוכט

אַ טריקאָטאַזש-נייהערין

און אויך אַ לערן-יונגעל

לעכער צו נייהען

ביי פינקעלשטיין

זגערזשער 14.

1026

היינט, דאנערשטאג, פינקטליך 8.30 אָווענד קומט פאָר אין זאַל „פילהאַרמאָניאַ" (נאַרוטאָוויטש 20)

א גרויסער ציוניסטישער פאָלקס-מיטינג

א. ד. ט.: נאָכ'ן „נצחון..."

מיט'ן אנטייל פון דעפּ. **יצחק גרינבוים** (וואַרשאַ)

נאָכ'ן מיטינג — פרייע דיסקוסיעס.

בילעטען צו בעקומען אין ביוראָ פון דער ציונ. אָרג. (צעגעלנ. 4), מ. גורין (נאָוואָמ. 15), קאַפע „צענטראַל" (פּיעטריק. 48), י. גורט (פּאָדזשעטשנאַ 5) און אַ גאַנצען טאָג — ביי דער קאַסע.

יום-כפור אין זאַל פילהאַרמאָניע.

גוואַלדיגע איבעראַשונג, הונדערטער אַוועק אָהן בילעטען!

ווי מ'האָט געקענט פאָראויסזעהן, האָט דער גרויסער קינסטלער און חזן —

פּאָדראַבינעק

צוגעצויגען ראש השנה טויזענדער מתפללים פון אַלע שיכטען, פון וועלכע אַ סך האָבען געמוזט אַוועקגעהן אָהן בילעטען.

אויף יום-כפור, כדי צו געבען אַ געניס די אַנדערע, וועלכע האָבען נישט געהאַט די זכיה צו הערען דעם וואונדערבאַרען חזן, וועלכער האָט איבעראַשט דעם עולם מיט זיין אויסער- געוועהנליכען דאַוונען, וואָס לאָדז האָט ס'נאָך נישט געהערט, איז בעשלאָסען געוואָרען צוצושטעלען נאָך אַ פּאָר צעהנדליג שטעלען. פערזעהט אייך מיט בילעטען!

כל הקודם זכה! די קאַסע איז אָפען פון 10 פריה ביז 8 אין אָווענד.

בעמערקונג: 1) הנחות וועט נישט געגעבען ווערען, פאַספּאַרטוּרען זענען נישט גילטיג.
2) קיין קליינע קינדער וועט צו כל נדרי נישט אַריינגעלאָזט ווערען.
3) ערב יום כפור וועט די קאַסע אָפען זיין ביז 3 נאָכמיטאָג.

אתרוגים מובחרים לולבים והדסים

במקח השוה, הורט און ענצעל פון טריעסט אויס

צו בעקומען — ביי — **יעקב אהרן יאַנאָווסקי**

ווסכאָדניאַ 6, אין שיך-געוועלב.

פיליע 1: נאָוואָמיעסקאַ 6, ביי בראַטשקאָווסקי, אין געוועלב; פיליע 2: נאָוואָמיעסקאַ 8, ביי צווילינג, אין געוועלב; פיליע 3: נאָוואָמיעסקאַ 10, ביי ווינער, אין געוועלב.

בעמערקונג: זונטאָג אַ גאַנצען טאָג און אַלע טאָג נאָך 7 אַ זייגער ווסכאָדניאַ 6, אין שיך-געוועלב, ביי יאַנאָווסקי

מודעה ואזהרה גדולה

צו דער יודישער בעפעלקערונג פון גייערס ראַיאָן!

אזוי ווי די געגזלערס פון גייערס ראַיאָן פער- קויפען געשחט'ענע גענז אין די יאַטקעס, וועלכע דאַרפען זיך אומבעדינגט געפינען אונטער דער השגחה פון ראַבינאַט, על כן זענען מיר שטרענג מזהיר, אַז מ'זאָל נור קויפען ביי דעם, וועלכער האָט אַ הכשר פון ראַבינאַט, וואָס מ'בעקומט בחנם און דער, וועלכער בעזיצט נישט קיין הכשר, זענען די עופות בחשש נבלה וטריפה און אַ שאלה אויף די כלים.

998

דער ראַבינאַט דפּה.

שליסען א האנדעלס־טראקטאט מיט פוילען
פאדערן די דייטשע אינדוסטריעלער.

ברעסלוי, 19 (ספ. טעל.) נעכטען איז דא אנגעקומען הינדענבורג. דער אויבער־פרעזידענט פון דער שלעזישער פראווינץ ליערמאן האט אין זיין בעגריסונגס־רעדע ערקלערט, אז די אינדוסטריעלער וועלען אריינטראגען א מעמאריאל, אין וועלכען ס'וועט געפאדערט ווערען, אז ס'זאל געשלאסען ווערען דער האנדעלס־טראקטאט מיט פוילען.

אין זיין תשובה האט הינדענבורג אויף דעם טייל פון דער רעדע נישט געענטפערט.

גוואלדיגע שרפה אין שטראסבורגער פארט.

שטראסבורג, 19. (ספ. טעל.) ביינאכט איז אויסגעבראכען א שרפה ביי וועלכער ס'זענען פערניכטעט געווארען א פינף שטאקיג הויז, א פינף מאגאזינען מיט 12 טויזענד טאן תבואה, צוקער, צעמענט, קינסטליכע מיסט, נאפט און פאפיר.

די געביידע און מאגאזינען זענען אנ'איינענטום פונ'ם ארטיגען פארט, די היזקות בעטרעפען צוואנציג מיליאן פראנק.

שטראסבורג, 19. (ספ.טעל.) די שרפה אין פארט רויערט. די רעטונגס־אקציע איז פערשווערט צוליב'ן שטארקען ווינט. אינדערפריה רויערט נאך די שרפה.

1000 וואגאן קארטאפעל פון פוילען קיין אונגארן.

בוקארעשט, 19. (א.ח.) די רעגירונג האט אנגעהויבען אונטערהאנדלונגען מיט פוילען וועגען אריינפיהרען פון פוילען טויזענט וואגאנעס קארטאפעל. די קארטאפעל זאלען פערקויפט ווערען דירעקט די קאנסומענטען צו 9—10 העלער, בעת די אונגארישע פראדוצענטען פערקויפען זיי צו 10 ביז 12 העלער.

אין פעטראווא סעלא איז שוין רוהיג.

בעלגראד, 19 (יט"א טעלעגראפיש) די אנטי־יודישע עקסצעסען אין פעטראוואסעלא האבען זיך נישט איבערגעחזר'ט. כדי צו בערוהיגען די פויערישע בעפעלקערונג האט מען צייטווייליג בעפרייט פון ארעסט 18 יונגע פויערים וועלכע ווערען בעשולדיגט אין אויספיהרען די אנפאלען אויף יודען, די אויספארשונג איז נאך נישט געענדיגט, ס'איז פארהאן א חשד, אז 2 סטודענטען זאלען האבען ארגאניזירט די גאנצע געשיכטע מיט'ן עלילת־דם אין פעטראווא־סעלא.

פאר'ן טויט א קרעבץ געטון...

לעמבערג, 19 (י.ט.א. טעלעפאניש) א גרויס פערוואונדערונג האט דא ארויסגערופען די נאמינירונג פון א נייעם בייראט צו דער קהלה־פערוואלטונג אין לעמבערג, הגם דארט זענען ערשט פארגעקומען נייע וואהלען צו דער קהלה. די נאמינאציע איז פארגעקומען דורך דעם רעגירונגס־קאמיסאר ה"ר אלערהאנד, אין דעם נייעם בייראט זענען נאמינירט געווארען 13 מיטגלידער פון זיי 9 ארטאדאקסען, 3 ציוניסטען און איין אציאנאלער יוד — ד"ר אדאלף שאר

דער הוראגאן פליהט איז ריכטונג פון ניו־יארק
אבער שוין מיט א פערקלענערטער קראפט.

ניו־יארק, 19 (אטע) דער הוראגאן וואס בושעוועט זייט'ן פאריגען דאנערשטאג איז אדורך די ברעגען פון פלארידא אין דרום־קאראלינא. די ערטער וואו דער הוראגאן בושעוועט זענען פולשטענדיג אפגעשניטען פון דער וועלט, די שטאט טשארלעסטאן אין דרום קאראלינא איז פולשטענדיג פערניכטעט, אין נאסאו (די הויפטשטאט פון די אינזלען באהאמע) אויפ'ן אינזעל מאנט סעהיט זענען פערניכטעט געווארען צוויי דריטעל הייזער.

די זעלבע נאכריכטען קומען אן פון פאדושין און נעוורי, לויט די לעצטע ידיעות זענען אין פאלם ביטש אומגעקומען 250 פערזאן, צוליב אנ'איבערגעריסענער טאמע אויפ'ן אקיקאבי־אזערע איז די קעלני־געגענד אפגעמעקט געווארען פון דער אויערפלעכע, די שאדענס בעטרעפען איבער 250 מיליאן דאלאר. ס'זענען פארהאן איבער 4,000 פערוואונדעטע צוליב די אפטע פלינדערונגען איז אין פילם ביטש ערקלערט געווארען בעלאגערונגס־צושטאנד. אין פארטא־ריקא זענען ארויסגענומען געווארען 400 קערפערס. צווישען דער מיליאניגער מאסע הונגערנדע און היימלאזע אין אויסגעבראכען אנ'עפידעמיע פון זעלבסטמארדען.

לאנדאן, 19 (אטע) לויט די גענויע אויסרעכנונגען זענען אלס קרבן פונ'ם הוראגאן וואס האט זיך אריבערגעטראגען איבער די פעראייניגטע שטאטען אומגעקומען 1300 פערזאן. די שאדענס ווערען אפגעשאצט אויף 20 מיליאן דאלאר.

דער הוראגאן געהט איצט איבער דעם שטאט דזשארדזשא אבער שוין מיט א קלענערער קראפט. אויפ'ן אינזעל גוואד־לופע זענען ארויסגעשיקט געווארען 2 דאמפער מיט לעבענסמיטעל.

ניו־יארק, 19 דער הוראגאן וואס האט זיך אריבערגעטראגען איבער פלארידא, אנמאכענדיג דארט גוואלדיגע חורבנות האט זיך נעכטען אומגעווענדעט אויף צפון אין דער ריכטונג צו ניו־יארק. דער הוראגאן האט אבער אונטערוועגס פערלוירען אין זיין שטורעמדיגקייט און מ'רעכענט אז ער וועט שוין ביז ניו־יארק נישט דערגרייכען. פון פארטאריקא ביז פלארידא זענען פון הוראגאן אומגעקומען 2000 פערזאן.

ווען מעג מען חתונה האבען?
די פראגע פון מינימום־עלטער אין ארץ־ישראל.

גענף, (י. ט. א.) בעת די דעבאטען אין דער זעקסטער קאמיסיע פון דער פעלקערבונד־פערזאמלונג וועגען פערשידענע פראגען פון די מאנדאט־לענדער האט דער קאנאדישער פארשטעהער ה' רידעל געפרעגט, צי עס איז פארגעקומען אין ארץ־ישראל די קאנפערענץ פון די פערטרעטער פון אלע רעליגיעזע קהלות, וואס האט געזאלט צונויפגערופען ווערען, כדי זיך ארויסצוזאגען וועגען די שנויים, וואס זענען נויטיג אין די געזעצען בנוגע דעם מינימום עלטער, ווען עס איז ערלויבט צו הייראטען. ער האט דערביי בעטאנט, אז די פראגע שטעלט ער לויט דער בקשה פון דער פרעזידענטין פון דעם „אינטערנאציאנאלען פערבאנד פון פרויען פאר שטימרעכט און בירגער־רעכט". דער ענגלישער מטגליד אין דער קאמיסיע לאקער־לאמפסאן האט געענטפערט, אז דער נציב־העליון אין ארץ־ישראל האט ביז איצט געהאלטען דאס צונויפרופען פון אזא קאנפערענץ פאר נישט צוועקמעסיג, איצט אבער וועט די פראגע ווידער ערנסט בעטראכט ווערען.

יודישע פרויען
אויף דער שווייצארישער אויסשטעלונג פאר פרויען־ארבייט.

בערן, (י.ט.א.) אין דער שווייצארישער אויסשטעלונג פאר פרויען־ארבייט, וואס איז ארגאניזירט אין בערן, בעטייליגט זיך אויך דער „פערבאנד פון די יודישע פרויען־פעראיינען אין דער שווייץ". אין א בעזונדערן ארט זענען אויסגעשטעלט מאטעריאלען, וואס אילוסטרירען די יודישע טעטיגקייט פאר געזעלשאפטליכער שוץ. ווי אויך פיל סטאטיסטישע טאבעלען און גיפס־מאדעלען פון א רייהע וואוילטעטיגע אנשטאלטען, וועלכע ווערען אנגעפיהרט דורך יודישע פרויען.

אנטיסעמיטיזם אין דער דייטשער פליה־שול.

בערלין, 19 (י.ט.א. טעלעגראפיש) דער „פארווערטס" האט פערעפענטליכט אנ'ארטיקעל, אז אין דער דייטשער פליהער שול הערשט א יודענפרעסער גייסט. דער איינציגער יודישער שילער, וואס געפינט זיך דארט ווערט בעליידיגט און פערפאלגט. די צייטונג פאדערט אויף דאס פערקעהרס־מיניסטעריום, צו מאכען א סוף מיט דער דאזיגער אנטיסעמיטישער פאליטיק.

לעוו טאלסטאי וועגען ציוניזם און יודען
מאטעריאלען אין העברעאישער אנדענקונגס־שריפט.

ירושלים. (י.ט.א.) אין דער אנדענקונגס־שריפט, וואס איז ערשינען אין תל־אביב אין דער העברעאישער און ענגלישער שפראך לכבוד דעם 100־יעהריגען געבורטס־טאג פון לעוו טאלסטאי, איז פערעפענטליכט צוו. אנד. א געשפרעך, וואס ה' ליוקערמאן האט אין יאהר 1904 געהאט מיט טאלסטאי וועגען ציוניזם און די יודען.

טאלסטאי האט דעמאלט ערקלערט, אז דער ציוניזם געפעלט איהם נישט. דער ציוניזם שטרעבט צו א יודישער רעגירונג און איך האלט יעדע רעגירונג פאר דאס גרעסטע שלעכטס — האט ערקלערט טאלסטאי. ה' ליוקערמאן האט דאן אנגעוויזען, דער ציוניזם שטרעבט נישט נאר צו א יודישער רעגירונג אדער צו א פערבעסערונג פון דער מאטעריעלער לאגע פון די יודען; — די מעהרהייט פון די ציוניסטען זעהען אין ארץ־ישראל דעם צענטער פון גייסטיגער אויפלעבונג. אין ארץ־ישראל וועלען זיך ערשט ענטוויקלען די גייסטיגע כחות פון יודענטום.

— דאס אלץ איז לויט מיין מיינונג איבעריג — האט געענטפערט טאלסטאי — צו דער איצטיגער לאגע האבען געבראכט די אונצעהליגע אנטי־יודישע בעגרענצונגען אין רוסלאנד. איך בין אבער זיכער — האט געזאגט טאלסטאי,— אז די בעגרענצונגען וועלען אפגעשאפט ווערען און די יודען וועלען גלייכבערעכטיגט ווערען מיט אנדערע בירגער.

בעריהרענדיג די פראגע וועגען ארויסטרעטען פון יודענטום, האט טאלסטאי ערקלערט, אז דאס האט קיין שום זין נישט. איך בין איבערצייגט, אז יעדע רעליגיע בעשטעהט פון ווייסען און שווארצען געוועב. דער מענש, וואס שטרעבט צו זעלבסט פערפאלקאמונג דארף אויסוועהלען דאס ווייסע און אבווארפען דאס שווארצע. איך גלויב, אז די זעלבע מעלות קען מען געפינען אין די גלויבענס פון די כינעזער און יאפאנער.

פראטעסט געגן שענדען יודישע בית־עולמ'ס אין דייטשלאנד.

בערלין, 19 (י.ט.א. טעלעגראפיש) דער בעקאנטער דייטשער דיכטער וואלטער פאן מאלא האט אין עטליכע גרויסע דייטשע צייטונגען פערעפענטליכט א פלאמענדען פראטעסט געגען די שענדונגען פון די יודישע בית עלמינס אין דייטשלאנד. דער דיכטער בעצייכענט די דאזיגע טאטען אלס אנטי קריסטליכע און בעסטיאלישע. ער פאדערט די גאנצע דייטשע געזעלשאפטליכקייט זיך צו פעראייניגען און בעקעמפען די דאזיגע שענדליכע טאטען.

Dr. med. St. Heinrich

POMORSKA 10, TEL. 47-67

ספעצ. פון אינערליכע און קינדער־קראנקהייטען בעהאנדלונג מיט קווארץ־לאמפען־שטראהלען

צוריקגעקעהרט

נעהמטאן פון 1—3 נאכמ. און פון 5—7 אוועגד.

מודעה מהראבינאט
צו דער יודישער בעפעלקערונג פון ווילקער ראיאן!

אזוי ווי ביי דעם שחט־הויז פון עופות, פעטריקאווער 176 שטעהט א פרוי, וואס רעדט אפ יעדען, וואס טראגט אריין צו שעכטען און זאגט, אז זי איז מכלומרשט די שוחט'ין און וואוינט פעטריקאווער 192 און פון היינט אן שעכט מען ביי איהר אין דער וואוינונג, ע"כ זענען מיר מזהיר, אז ווער עס וועט שעכטען פעטריקאווער 192, אדער ביי אנדערע ווינקעל־שוחטים, איז די שחיטה נבילה וטריפה און א שאלה אויף די כלים, נאר מען זאל שעכטען פעטריקאווער 176, אין שחט־הויז, וואו מען שעכט דארט א גאנצען טאג, וואס דאס איז תחת השגחת הראבינאט פון 6 פריה ביז 12 מיטאג שעכט דער שוחט ר' פישל האללע, וועלכער וואוינט אויף פאלנאצנא 11.

ראבינאט דפה.

צו דער האכצייט פון פרל.

מאניא זשעליכאווסקא

מיט הערן **יעזשי הארטמאן**

ווינשט עווינעס גליק און אויך א כתיבה וחתימה טובה.

פאמיליע אבראמאוויטש.

לשנה טובה תכתבו
א געזונד און גליקליך יאהר ווינש איך מיינע ליבע עלטערען און שוועסטער אין ארץ ישראל, מיין ברודער און שוועגערין אין בערלין, מיין ליבע שוועסטער און שוואגער מיט זייערע קינדערלעך.

מנחם אורבאך.

א גמר חתימה טובה
און א גוט יאהר

ווינש איך מיינע ליבע עלטערען, מיינע ליבע מחותנים, מיין ליבען חתן, מיין ליבע שוועגערין ווי אויך מיינע שוואגערס און טאנטע אין פאריז.

פאלא אבראמאוויטש, לאדז.

א גמר חתימה טובה
און א גליקליך יאהר ווינשען מיר אונזערע עלטערען, ברידער, שוועסטער, שוואגערס, מחותנים, חתן, פריינד, בעקאנטע און אלע אונזערע קונדשאפט פון שייבלער'ס ראיאן ווי אויך אלע מיטארבייטער פון אדמיניסטראציע פון „נייעם פאלקסבלאט" בכלל און הערן הערמאן גראסמאן און פאמיליע בפרט.

יוסף פריימאן און פאמיליע

צייטונגס־פערקויפער.

א כתיבה וחתימה טובה
און א גליקליך יאהר

ווינשען מיר אונזערע ליבע מחותנים ווי אויך אונזער ליבען חתן, פערוואנדטע, פריינד און בעקאנטע.

פאמיליע אבראמאוויטש

לאדז, פאדושעטשנא 15.

Dr. med. BRAUN

וואוינט יעצט

6־טען שערפיען 1 (בענעדיקטא) טעל. 40-26

ספעציאל־ארצט פאר הויט־ און ווענערישע קראנקהייטען אין מענער־ שוועכע

נעמט אן פון 9—11 פריה און פון 5 ביז 8 אווענד.

אכטונג, לאדז און אומגעגענד!
דעם גרעסטען אויסוואהל פון יודישע ליטעראטור בעקומט איהר נאר אין דער בוכהאנדלונג פון

נ. בערלינסקי אלט־שטאט 12 (לינקע אפ. 2 שטאק)

בעמערקונג: אויף לאגער ביכער פון: קלעצקין, „ביכער", „קולטור־ליגע", בזשאזא, „די וועלט", גיטלין, „נייע קולטור", ווי אויך אמעריקאנער און בערלינער.

ספעציעלער אויסוואהל פון יודישע פיעסען.

גוטע בעדינגונגען.

א גמר חתימה טובה.
און א געזונד און גליקליך יאהר ווינשען מיר אונזערע ליבע עלטערען, שוויגערעלטערען, ברידער און שוועסטער, שוואגערס און שוועגערינס, קרובים, פריינד און בעקאנטע וואס געפינען זיך אין לאנד און אויסלאנד בעזונדער אונזערע ליבע שוועסטער, שוואגער און קינדערלעך וואס געפינען זיך אין פאלעסטינע און אונזערע ברידער און שוועגערינס וואס געפינען זיך אין אמעריקא אין דענווער קאלעראדא אויך די רעדאקציע און אדמיניסטראציע „נייער פאלקסבלאט" און אלער קונדשאפט. יהושע וועלנארש און פרוי.

DR. med. **DONCHIN** מאניושקי 1 MONIUSZKI 1, טעלעפאן 9-97.

ספעציאל־ארצט פאר אויגענקראנקהייטען

צוריקגעקעהרט קיין פוילען.

נעמט אן טעגליך פון 10—1 מיטאג און פון 4—7 נ.מ. זונטאג פון 10 ביז 1 בייטאג.

„נייער פאָלקסבלאַט"

לאָדז. 20 סעפּטעמבער 1928

וואָס ס'מוז געזאָגט ווערן

אין „וואָך פון קינד".

האָבען מיר איז אַ „וואָך פון קינד", וואָס ווערט איינגעאָרדנט אין גאַנצען לאַנד. ווער וועט עס צווייפלען אין דער וויכטיגקייט פון דער אַקציע?

מען האָט שוין אַזוי פיל געשריבען (און מען שרייבט איצט אויך) וועגען דעם, אַז דאָס איצטיגע קינד נויטיגט זיך מעהר ווי ווען עס איז אין דער אויפזיכט און הילף פון דער גאַנצער געזעלשאַפט, ווייל עס איז געבוירען אָדער דערצויגען געוואָרען אין די ביטערע צייטען פון מלחמה, אָקופּאַציע, פון גרעסטער נויט און הונגער, מען האָט אַזוי פיל געשריבען וועגען דעם, אַז אונזערע מוטערס און פאָטערס האָבען נישט די נויטיגע ידיעות, ווי אויפצוהאָדעווען און דערציהען קינדער, אַז אונזערע שולען פערנאַכלעסיגען דעם ראָזיגען זעהר וויכטיגען צווייג פון ערציהונג. מיר ווילען דאָ אויפמערקזאַם מאַכען אויף עפּעס אַנדערש.

מי' מיינען, אַז ביי דער גרעסטער וויכטיגקייט פון דערמאָנען אַנ'איבריגען מאָל די עלטערן וועגען דער גרויסער בעדייטונג פון היגיענע, פון ראַציאָנעלער ערציהונג, איז אָבער נישט ווייניגער און אפשר נאָך מעהר וויכטיג אַוועקצושטעלען די פראַגע אַביסעל ברייטער.

„אין יום טוב פון קינד", לייענען מיר אין אויפרוף פון וואַרשאַווער קאָמיטעט, וויל דער קאָמיטעט געבען די קינדער נישט נאָר פערגניגונגען און פערגעניגענס, נאָר אויך כּיבּוד".

גאַנץ גוט. זאָל דאָס אָרימע קינד אויך איין מאָל אין לעבען הנאה האָבען. אָבער... מיר וועלען זיך ערלויבען אַרויסצוגעהן פון די ראַהמען פון האַלב ביוראָקראַטישען כאַראַקטער, וואָס עס טראָגט די גאַנצע אָרגאַנזירטע אונטערנעהמונג, און שטעלען אַ שאלת תּם, אַ ביסעל אַ נאַאיווע פראַגע:

— אפשר וואָלטען מיר שוין פאַראינטערעסירט זיך פערטראַכט וועגען דעם, אַז די קינדער זאָלען אַ גאַנץ יאָהר האָבען וואָס צו עסען.

גאַנץ פיין איז צו קומען צו עלטערן און זיי זאָגען, ווי ס'האָט היינטיגע וואָך געטון דער „פאָלקס-נגיד":

— אייערע קינדער מוזען האָבען גוטע דערנעהרונג, אַ ריינעם, אַ לופטיגען שלאָף-צימער א.אַז.וו. א.אַז.וו.

אָבער וואו זאָל עס נעהמען דער פאָטער, וועלכער איז נישט געבוירען געוואָרען קיין אַריסטאָקראַט, ווענען די עלטערן האָבען קיין הויפען, קיין פערמעגענס נישט געלאָזען, אויב ער האָט נישט קיין אַרבייט, אָדער אויב ער האָט שוין אפילו יאָ און פערדינט 2—3 גילדען אַ טאָג? קנאַפּ האָבען מיר אַ זינע אין די גרויסע שטערט? העלפט איהם אַ סך די מאַכט צו ערציהען די קינדער? אויב מ'זאָל נישט רעכנען דאָס, וואָס זי הייסט איהם צאָהלען אַ ספּעציעלען אָפּצאָהל פאַר צוקער, פאַר זאַלץ, און צו וואָס ער זאָל זיך נאָר צורוקען; אויב מען זאָל נישט רעכנען דאָס, וואָס זי שרייבט איהם אָפּ די לעצטע בעבעכעס כאָטשבי פאַר לאָקאַל-שטייער?

און פאַרוואָס זאָלען מיר אין „וואָך פון קינד", דער וואָך, וואָס איז אָפיציעל געווידמעט אַלע קינדער, אָהן אונטערשיד פון נאַציאָנאַליטעט און רעליגיע נישט דערמאָנען וועגען גורל פון קינד פון יודישען אַרבייטער און אָנגעשטעלטען, וואָס ווערט אויף קיין שום מלוכה'שער און קאָמונאַלער שטעלע כּמעט ווי נישט צוגענומען?

עס בעפרידיגט אונז אַבסאָלוט נישט, וואָס אַ קינד פון אַזוינע פעראָרימטע עלטערן וועט מען טיילען „צוקערלעך, צוקערלעקעכלעך, טערטלעך". מיר ווילען, אַז דאָס יודישע קינד זאָל ווי אַלע קינדער, אַ גאַנץ יאָהר בעקומען אַ וועלטליכע, אומזיסטע בילדונג אין זיין מוטערשפּראַך. דאָס וואָלט שוין בעפרייט דעם פאָטער פון עול צו צאָהלען שכר-לימוד און איהם לייכטער געמאַכט צו דערציהען אַ געזונד, אַ שטאַרק קינד.

אַזוינע קשיות וואָלטען מיר געקענט שטעלען אָהן אַ שיער, אָבער צו וואָס שטערען אַ אָפיציעלע שמחה מיט די אייביגע טענות פון די אייביג אומצופרידענע.

וו. ט.

מעשה זנות פון מאַריאַוויטישען גלח.

סענסאַציאָנעלער פּראָצעס אין פּלאָצקער קרייז-געריכט.

דער פּראָצעס אין פּלאָצקער קרייז-געריכט נעגען דעם מאַריאַוויטישען אַרציבּיסקופּ קאָוואַלסקי איז געוואָרען די כענסאַציע פון טאָג. עס אינטערעסירען זיך מיט איהם די ברייטסטע געזעלשאַפטליכע קרייזען, מכּל-שכּן שוין די אָנהענגער פון דער מאַריאַוויטישער תּורה. קיין פּלאָצק קומען טאַקע מאַסענוויז מאַריאַוויטען פון גאַנץ פּוילען און זיי ערוואַרטען דעם אויסגאַנג פון פּראָצעס.

ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט אין נעכטיגען נומער פון אונזער צייטונג, האָט דאָס געריכט נאָך אַ קורצער דיסקוסיע צווישען פּראָקוראָר און פערטיידיגונג בעשלאָסען דעם פּראָצעס נישט אָפּצולייגען.

דאַן איז דער פּראָקוראָר אַרויסגעטרעטען מיט אַ פאָרשלאַג, צו וועלכען ס'האָבען זיך פעראייניגט די פערטיידיגער, אַז דער פּראָצעס זאָל פאָרקומען ביי פערמאַכטע טירען, צוליב טעמים פון עפענטליכער מאָראַל. דאָס געריכט איז ווידער אַוועק אויף אַ בעראַטונג, און האָט בעשלאָסען אַז די פערהאַנדלונגען זאָלען זיין עפענטליכע. די טירען וועלען געשלאָסען ווערען נאָר ביים אויסהערען פון עטליכע ערות.

אַדוואָקאַט שמיאַראָווסקי בעט, אַז דער בעשולדיגונגס-אַקט זאָל געלייענט ווערען ביי פערמאַכטע טירען. אַדוו. שמיאַראָווסקי מאָטיווירט זיין פאָרשלאַג דערמיט, וואָס אין בעשולדיגונגס-אַקט ווערען אָנגעגעבען אַזעלכע דראַסטישע מאָמענטען און סיטואַציעס, וועלכע קענען שאָדען ברענגען דער עפענטליכער מאָראַל. דאָס געריכט פעשליסט נישט צו מאַכען קיין געהיימניש פון בעשולדיגונגס-אַקט.

ביים לייענען דעם ראָזיגען אָנקלאַגע-אַקט הערט מען טאַקע אַזעלכע זאַכען, וואָס איז אַ זעלטענהייט, אַז דאָס פּובליקום אין געריכטס-זאַל זאָל דאָס הערען. די פרויען, וועלכע געפינען זיך אין זאַל קענען זיך קיין אָרט נישט געפינען. אַדוו. שמיאַראָווסקי געהט אַרויס פון זאַל. נאָר דער אַרציבּיסקופּ קאָוואַלסקי זיצט רוהיג און שמייכעלט.

מיר ברענגען נאָר אַ קיצור פון בעשולדיגונגס-אַקט, אויסמיידענדיג די סאַמע דראַסטישע מאָמענטען.

עווגעניע אסין, וועלכע איז צוריקגעקומען פון רוסלאַנד, האָט אָפּגעגעבען איהר פופצעהן-יעהריגע טאָכטער אין מאַריאַוויטישען אינטערנאַט. מיט אַ צייט שפּעטער האָט זי זיך געווענדעט צום סטאַראָסטאַ און נאָכדעם צום פּראָקוראָר און דערצעהלט, אַז זי האָט געמוזט אַרויסנעהמען איהר טאָכטער פון אינטערנאַט, ווייל דער אַרציבּיסקופּ קאָוואַלסקי איז בעגאַנגען געגען איהר טאָכטער פערשידענע תּאווה-פערברעכענס. דאָס מיידעל האָט דערצעהלט, אַז קאָוואַלסקי האָט זי אַריינגעפיהרט אין זיין צימער און איז בעגאַנגען פערשידענע סעקסועלע שטיק. זי האָט דערצעהלט, אַז אויך איהרע חבר'טעס זענען איינציגוויז אָדער גרופּענוויז אַריינגעפיהרט געוואָרען צו קאָוואַלסקי'ן, וואו ער איז שוין געלעגען אין בעט. די מיידלעך האָבען געמוזט זיין זיין אין אַ ספּעציעלען נעגליזש און געשפּילט פאַר'ן ביסקופּ אויף מאַנדאָלינעס.

קאָוואַלסקי האָט זיי געקושט אין מויל אַריין. דאָס מיידעל האָט אויך געזעהן, ווי איהרע חבר'טעס געהען אַרויס פון קאָוואַלסקי'ן נאָך אַ נאַכט-וויזיט. זיי זענען געווען ערשעפּט, צורודערט און אין נעגליזש.

אַנ'אַנדערע עקס-פּענסיאָנאַריך טאָמאַשיק דערצעהלט, אַז קאָוואַלסקי האָט זי הייס געקושט אין מויל.

האַלינאַ פּיאַלקאָווסקאַ איז אויך געווען איינע פון די צוועלף מאַנדאָלינסטקעס, וועלכע האָבען געשפּילט אין נעגליזש פאַר קאָוואַלסקי'ן, בעת ער איז שוין געלעגען אויסגעטוגערהייט אין בעט. ער האָט זי הייס געקושט און אויף אַ דראַסטישען אופן געקניפּט אויפ'ן נאַנצען לייב. פּיאַלקאָווסקאַ דערצעהלט דאַן גאַנץ גענוי, וואָס קאָוואַלסקי האָט מיט איהר נאָכדעם געטון. דאָס האָט זיך איבערגעחזרט איטליכע מאָל. פּיאַלקאָווסקאַ האָט אויך דערצעהלט, אַז אין דערזעלבער לאַגע איז אויך געווען איהר חבר'טע זשירעק. די לעצטע האָט אָבער אין אַלעם געלייקענט.

העלענאַ ניעוויאַדאָמסקאַ דערצעהלט, אַז דער אַרציבּיסקופּ קאָוואַלסקי האָט גענומען די „זאַקאָנניצעס" אויף די קניען, געקושט אין מויל אַריין, זאָגענדיג, אַז ער ברענגט דערמיט אויף זיי אַ ברכה.

די געוו. „זאַקאָנניצע" באַראָווסקי דערצעהלט מיט דער גרעסטער גענויקייט וועגען איהר פיזישען צוזאַמענלעבען מיט קאָוואַלסקי'ן אויף די נאַכט-וויזיטען האָבען איהר געשיקט די עלטערע שוועסטער פון אינטערנאַט. קאָוואַלסקי האָט געזאָגט, אַז די ערשטע מדרגה פון דער ברכה בעקומט ער מיט דעם מויל, די צווייטע מיט'ן האַרץ און די דריטע דורכ'ן אָפּפערען פאַר איהם די מיידעלשאַפט, דער בעשולדיגטער פלעגט זי אַזוי עראָטיש צוריידען, אַז זי איז אָפּט געפאַלען אין חלשות.

וועגען עהנליכע סצענעס האָבען אויך דערצעהלט דאָס מיידעל פּראָך. די טאַטען, צו וועלכע קאָוואַלסקי האָט זי געצוואונגען, לאָזען זיך נישט דרוקען אין קיין צייטונג.

מאַריאַ טאָמאַס האָט דערצעהלט, אַז אין „זאַקאָן" האָט מען צוגענומען בלויז שעהנע מיידלעך. די „זאַקאָנניצעס", וועלכע זענען געגאַנגען צו קאָוואַלסקי'ן האָבען געטוישט די וועש. קאָוואַלסקי האָט אַרויסגעגעבען ספּעציעלע אינסטרוקציעס וועגען דעם, ווי-אַזוי מ'זאָל נעהען די וועש פאַר די „זאַקאָנניצעס". די וועש איז געוואָרען אַזוי גענעהט, אַז זי האָט מעגליך געמאַכט דאָס שנעלע אויסטוען זיך.

גוסטאַוו זאָמער, קאָוואַלסקי'ס אַ שול-חבר האָט דערצעהלט, אַז קאָוואַלסקי איז שוין „געגאַנגען צו מיידלעך", ווען ער איז געווען אין פערטען קלאַס.

די געוועזענע גלחים כּאַנאַשאַק און רושעוואָלסקי גיבען אַנ'אַלגעמיינע כאַראַקטעריסטיק פון קאָוואַלסקי'ן. זיי האַלטען, אַז קאָוואַלסקי האָט אַראָפּ געפיהרט דעם מאַריאַוויטישען „זאַקאָן" פון ביכטערגען וועג. ער האָט פּויזיש געלעבט מיט דער „מאַטקאַ" קאָזלאָווסקאַ און האָט געהייסען אַלע „זאַקאָנניצעס" אַזוי לעבען.

נאָכ'ן אַרורכלייענען דעם בעשולדיגונגס-אַקט פרעגט דער פּאָרזיצענדער דעם אָנגעקלאָגטען, צי ער איז זיך אין דעם אַלעם מודה.

קאָוואַלסקי שטעלט זיך אויף און ענטפערט מיט אַ רוהיגער שטים:

— צ וקיין שום תּאווה-טאַטען בין איך זיך נישט מודה.!

פאָרזיצער: — צי איז זיך דער אָנגעקלאָגטער מודה, אַז ער איז בעגאַנגען געשלעכטליכע אַקטען מיט די בעעולה'טע נעגען זייער ווילען?

אָנגעקלאָגטער: — ניין, איך בין זיך נישט מודה!

אַלס ערשטער ווערט אויסגעהערט דער געוו. מאַריאַוויטישער גלח ריטעל. דער ראָזינער ערות וועלכער איז איצט אַ קאַטוילישער גלח שטעלט פאַר דעם אַרציבּיסקופּ און דער טונקעלסטער ליכט ער האָט דיסטרוקטירט די קאַטוילישע רעליגיע. ער האָט פּויזיש געלעבט מיט דער קאָזלאָווסקאַ. ער האָט איינגעפיהרט אַזוי-גערופענע „מיסטישע חתונות". אָבער דערנאָך האָט ער געהייסען די גלחים געשלעכטליך לעבען מיט זייערע פרויען, ער האָט גענומען פון פאַמיליעס יונגע מיידלעך, און האָט זיי געמאַכט פאַר אויסגעלאַסענע. ער האָט געזינדיגט נעגען פּוילען. ער האָט געהייסען אויסגעבען פאַר דער רוסישער מאַכט די פּוילישע פרייהייטס-קעמפער ער האָט אויך פאָראַריזירט די דייטשען, ווען זיי האָבען אָקופּירט פּוילען און נאָכהער אפילו די באָלשעוויקעס. קאָוואַלסקי האָט געמאַכט אַ גרויס פערמעגען. ער האָט אין לאָדז פּלעצער, הייזער און ערד.

ווען קאָוואַלסקי איז נאָך געווען אַ קאַטוילישער גלח אין לאָדז האָט ער אַרויסגערופען אַ סקאַנדאַל אין דער פּאַראַפיע דערמיט, וואָס ער האָט געהאַט געשלעכטליכע בעציהונגען מיט אַ פרוי.

מיט דעם אויסהערען פון דעם ערות גלח מאָרולעווסקי פערענדיגט זיך דער ערשטער טאָג פון פּראָצעס.

דייטשלאַנד און „פּרעסא".

IX

געשפּענסט פון אַקטואַליטעט.

איבער דעם גאַנצען מאָדערנעם צייטונגס-וועזען הענגט איין וואָרט, אַ וואָרט — אַ געשפּענסט, אַ וואָרט — אַ ברכה: אַקטואַליטעט, שנעלקייט, דאָס בלאַט, וואָס קאָן נישט נאָכקומען דער פאָדערונג פון אַקטואַליטעט — האָט נישט קיין רעכט אויף עקזיסטענץ און מוז אַראָפּ פון דער אַרענע. אַקטועל, שלאַגפערטיג, אַזוי שנעל ווי נאָר מעגליך. אַלץ, וואָס פּאַסירט נאָר וויכטיגעס אויף דער וועלט, אין אייגענעם לאַנד, אין דער אייגענער שטאָדט — מוז תּיכף געפינען אַנ'אָפּשפּיגלונג און אַנ'אָפּקלאַנג אין דער צייטונג. צו דער דאָזיגער פאָדערונג מוז זיין צוגעפּאַסט דער גאַנצער אַפּאַראַט פון דער טאָג-צייטונג, דער אָרגאַניזאַציאָנעלער רעדאַקציאָנעלער, טעכנישער. צו אָט דער פאָדערונג איז צוגעפּאַסט און עס ווערען יעדען טאָג געזוכט און געפונען נייע אופנים און מיטלען פון צופּאַסען דעם טעכנישען בעטריב פון דער צייטונג. דער אַלגעמיינער טעלעגראַפען-דינסט אַרבייט צו פּאַמעלעך — די גרויסע מאָדערנע צייטונג מוז האָבען אייגענע טעלעגראַפען-ליניעס; ראַדיאָ — אין רשות פון דער צייטונג; ראַדיאָ-טעלעפאָן, ראַדיאָ-אילוסטראַציע; אַ ראָטאַציאָנס מאַשין, וואָס וואַרפט אַרויס 20—30 טויזענד צייטונגס-עקזעמפּלאַרען אין אַ שעה — איז אַנ'אָפּגעלעבטע מאַשין; מ'דאַרף האָבען נייע, וואָס זאָלען געבען 100—120 און מעהר טויזענדער עקזעמפּלאַרען; ס'איז צו לאַנג, ס'פערנעהמט צו פיל צייט אַריינצולעגען די ביילאַגעס אין הויפּט-בלאַט — מאַשינען ווערען געשטעלט, וואָס מאַכען דאָס בליץ-שנעל און אויטאָמאַטיש; דער לינאָטיפּ, וואָס גיט בלויז 1200—1400 שורות אַ שעה אַרבייט צו פּאַמעליך — נייע, וואונדערליכע פּראָדוקציאָנספעהיגערע

(איינדריקען פון אַ בעזוך).

מאַשינען מוזען זיין! אַך, ווי פּאַמעליך עס בעוועגט זיך דער שנעל-צוג! שנעל אויטאָס כאַפּען אויף די פרישע בלעטער, בעזאָרגען זיי אין געצעהלטע מינוטען צו די פלוג-פּאָרטען, דאָרט דרעהען זיך שוין די פּראָפּעלערס פון די וואַרטענדיגע עראָפּלאַנען, כאַפּען אויף די פּעק בלעטער און צוטראָגען זיי איבער די לופט-כוואַליעס אין אַלע ווינקעלעך פון לאַנד.

ניו-יאָרק — אַנגאָראַ — מאָסקווע

דער קערן-פּונקט פון דער צייטונג איז די ידיעה, וועלכע מוז זיין פריש, צאַפּלדיג; מען זי דורכגעהן דעם גאַנצען ערד-באַלעם, אָבער אין צענטראַל-ווערקשטעל פון דער ידיעות-פאַבריק, אין דער רעדאַקציע מוז זי אָנקומען אין איהר גאַנצער פרישקייט און נייקייט. דעם „וועג פון דער נאַכריכט" שטעלט פאַר איינער פון די אינטערעסאַנטסטע מאָדעלען אויף דער „פּרעסע". אַ גרויסע פּלאַסטישע קאַרטע — אַנ'אויסשניט פון דער וועלט-מאַפּע, אין פאָרמאַט פון 14 מעטער אויף 7 מעטער, אַ שטיק ערד באַלעם פון טשיקאַגאָ ביז מאָסקווע. די מאַפּע איז איינגעבויט אין דער ערד און איז אַרומגעצוימט מיט שטאַכעטען. אויף אָט דער מאַפּע ווערט געוויזען, ווי אַזוי עס ענטשטעהט אַ ידיעה און ווי אַזוי זי מאַכט דורך אין דער קורצסטער צייט איהר לאַנגען וואַנדערוועג פון איין ערד-טייל אין אַנדערען. עס זענען אויסגעקליבען געוואָרען זעקס פּונקטען אויף דעם ערד-אויסשניט — קעלן, — בערלין, רעוואַל, אַנגאָראַ, געגנף און ניו-יאָרק און עס ווערט אַנשוילין געוויזען, ווי אַזוי עס געהט אַדורך אַנ'ענטשטאַנענע ידיעה. באַלד ווי עס קומט פאַר אַ פּאַסירונג אין איינעם פון די דערמאָהנטע פּונקטען (דאָס זענען נאָר ביישפּילען, די ווירקליכע נאַכריכטען-נעץ איז נאַטירליך פיל ברייטער און קאָמפּליצירטער) הויבט זי תיכף אָן איהר געשווינדיגקייטס-לויף איבער דער ערד, אַ טייוולאָניש געיעג צווישען די מיטלען, וועלכע זענען בערופען ווי צום שנעלסטען איבערצוגעבען די ידיעה און ברענגען זי אין דעם אָרט, וואָס איז אין איהר צומייסטען פעראינטערעסירט: אַ קאַמף צווישען טעלעגראַף, טעלעפאָן, ראַדיאָ, ראַדיאָ-טעלעפאָן א.א.וו. יעדע בעזונדערע איבערמיטלונגס-ליניע, ווי טעלעפאָן, טעלעגראַף, אונטערים-טעלעגראַף האָט איהר פאַרב. דער ראַדיאָ-טעלעגראַפישער און ראַדיאָ - טעלעפאָנישער דינסט איז בעצייכענט דורך פּונקט-טורמען, וועלכע צושיקען זייערע כוואַליעס אין אַלע ריכטונגען (נישט אין איין בעשטימטער ריכטונג, ווי דער טעלעגראַף אָדער טעלעפאָן). איבער אַלע ליניעס געהט דורך אַ הויכשפּאַנונגס-שטראָם, און ווען דער מאָדעל ווערט געלאָזען אין גאַנג, דאַן פינקלען און שעמערירען די פערשידענפאַרביגע ליניעס, בליצען אויף און פערלעשען זיך די טורעמס, די ידיעה לויפט פון איין ליניע אויף דער אַנדערער, ס'דויערען געצעהלטע רגע'ס, און אַ פּאַסירונג וואָס איז זיך פערלאָפען אין אַנגאָראַ, איז שוין בעקאַנט אין די רעדאַקציאָנס-צימערען פון ניו-יאָרק.

בעזונדערע מאָמענטען.

נעבען דעם גרויסען מאָדעל פון נאַכריכטען-וועג געפינען זיך אַ רייה קלענערע מאָדעלען, וועלכע אילוסטרירען בעזונדערע מאָמענטען פון נאַכריכטען - דינסט. איין מאָדעל, אַ שטייגער, שטעלט פאַר אַנ'אויסשניט פון געביידע פון דייטשען רייכסטאַג. מ'זעהט, ווי אַזוי ס'ענטשטעהען פּאַרלאַמענט-ידיעות, אויפ'ן פּלענום, אין די קאָמיסיעס, אין די קולואַרען. די ידיעות קאָנצענטרירען זיך אין די נאַכריכטען-ביוראָס פון רייכסטאַג, אָדער וואַנדערען דירעקט דורכ'ן טעלעפאָן אין די רעדאַקציעס פון די בערלינער, בלעטער, אָדער דורך טעלעפאָן, טעלעגראַף און ראַדיאָ אין די פּרעס-ביוראָ'ס און רעדאַקציעס אויסער בערלין. אַנ'עהנליכע אילוסטראַציע שטעלט פאַר דער

(ווייטער זעה 7-טע זייט)

כעמיש-באַקטעריאָלאָגישע לאַבאָראַטאָריע
מאַגיסטער נ. שאַץ
פּעטריקאָווער 37, 2. שט., פראָנט.
אַנאַליזען פון קאַל, אורין, לייכעך א. אַז. וו.
אורין-אַנאַליז — 4 זל.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבן

נייער פאלקסבלאט

20 דאנערשטאג — ו תרפט״תשרי

סעפטעמבער

זון-אויפגאנג 5,17
זון-אונטערגאנג 5.47

שטייער-אמט טאר נישט סעקוועסטרירן ביי אן עקספעדיטאר קיין פרעמדע סחורות פאר'ן עקספעדיטארס שטייער-חובות.

אינטערעסאנטער פראצעס אין היגען קרייז-געריכט.

אין דער ציוויל־אָפּטיילונג פון היגען קרייז־געריכט איז פאָרגעקומען אַ זעהר אינטערעסאַנטער פראָצעס, וואָס האָט אַ געוואַלדיגע בעדייטונג פאַר פיל היגע סוחרים.

דער עקספעדיטאָר גאָלדבערג פון פעטריקאָ־ווער 88 איז שולדיג געווען אומזאַץ־שטייער 1.100 זלאָטים. דער צעהנטער שטייער־אַמט האָט געשיקט אַ סעקוועסטראַטאָר צו גאָלדבערג'ן, כדי צו פערשרייבען זיינע זאַכען, אָדער סחורות און אַדורכצופיהרען אַ ליציטאַציע. דער סעקוועסטראַטאָר איז טאַקע געקומען צו גאָלדבערג'ן (דאָס איז געווען פונקט מיט אַ יאָהר צוריק) אָבער ער האָט נישט געפו־נען דאָרט קיין ווערטפולע חפצים, אָדער סחורה, וועלכע ער זאָל קענען פערשרייבען אויף דער סו־מע פון 1.100 זלאָטים. גראָד אין דעם מאָמענט האָט דער היגער פאַבריקאַנט קאָן געשיקט אַ פאַר־טיע טיכער צו גאָלדבערג'ן, אַז ער זאָל זיי עקס־פעדירען צו קאָנ'ס אַ סוחר קיין קראָקע. דער סעקוועסטראַטאָר האָט געזעהען די סחורה און האָט זיי געוואָלט צונעהמען אויף לאַגער אין שטייער־אַמט, ביז גאָלדבערג וועט נישט בעצאָהלען זיין שטייער־חוב.

גאָלדבערג האָט זיך אָנגעהויבען פּערטייד־גען, אַז די סחורה איז נישט זיינע, ער האָט אויך געשיקט נאָך דעם פאַבריקאַנט קאָן, וועלכער האָט ערקלערט, אַז די סחורה איז נישט גאָלדבערג'ס נאָר זיין אייגענטום און דער סעקוועסטראַטאָר האָט נשיט קיין רעכט זי צוצונעהמען פאַר גאָלדבערג'ס אַ חוב.

דער סעקוועסטראַטאָר האָט פון גאָרנישט גע־וואָלט וויסען, האָט גערופען אַ פּאָליציאַנט און האָט קאָנ'ס טיכער, פאַר גאָלדבערג'ס א חוב, אַוועק־געפיהרט אין לאַגער פון צעהנטען שטייער־אַמט.

האָט זיך אָנגעהויבען אַ סרחה אינטערווענצען ביים לייטער פון צעהנטען שטייער־אַמט, דער לייטער האָט אָבער גאָרנישט געוואָלט קיין סך טענה'ן און ערקלערט, אַז ער האַלט, אַז פאַר סחורה פון פאַ־בריקאַנט איז דער עקספעדיטאָר מאַטעריעל פער־אַנטוואָרטליך, דעריבער זאָל גאָלדבערג בעצאָהלען קאָנ'ען פאַר דער סחורה און דער שטייער־אַמט וועט די ראָזינע סחורה ליציטירען פאַר גאָלד־בערג'ס חוב.

דער נאַטשאַלניק האָט טאַקע אַזוי געטון, ער האָט בעשטימט אַ ליציטאַציע אויף די טיכער אין לאָקאַל פון שטייער־אַמט. ערשט אין דער לעצטער מינוט האָט דער פינאַנץ־אַמט די ליציטאַציע אָפּ־גערופען. די טיכער זענען געבליבען ליגען אין שטייער אַמט און דער גאַנצער ענין איז געבליבען הענגען אין דער לופט.

דער פאַבריקאַנט קאָן האָט דערווייל נישט געשוויגען, ער האָט אָנגעגעבען אין געריכט אויף גאָלדבערג'ן, און אויפ'ן שטייער־אַמט, אַז מ'זאָל איהם צוריקגעבען זיין סחורה, וועלכע האָט זיך צו־פעליג געפונען ביים עקספעדיטאָר גאָלדבערג.

דער ראָזינער פּראָצעס איז פאָרגעקומען אין דער ציוויל־אָפּטיילונג פון היגען קרייז־געריכט.

אַ פאָרשטעהער פון דער גענעראַל־פּראָקוראַ־טור, וועלכער האָט פערטרעטען דעם היגען שטייער אַמט, האָט ערקלערט, אַז דער שטייער־אַמט האָט דאָס רעכט צו סעקוועסטרירען און ליציטירען די דערמאָנטע סחורה ווייל קוים ליגט נאָר די סחורה ביי גאָלדבערג'ן, דאַרף דער סעקוועסטראַטאָר זיך נישט חקרנען וועמעס זי איז.

אַדוו. צוקער, וועלכער האָט פערטרעטען דעם פאַבריקאַנט קאָן, האָט ערקלערט, אַז אַן עקספּע־דיטאָר פיהלט נאָר אויס דאָס איבערשיקען די סחורה פון פאַבריקאַנט צום סוחר און האָט אויף די סחורה קיין שום רעכט נישט. די סחורה איז נישט געווען דאָס אייגענטום פון גאָלדבערג'ן און דער שטייער־אַמט טאָר זי נישט צונעהמען פאַר גאָלדבערג'ס א חוב, פונקט אַזוי ווי דער שטייער־אַמט וואָלט נישט געטאָרט צונעהמען קיין סחורה ביי אַ טרעגער אויף די גאַס פאַר אַ שטייער־חוב פון טרעגער.

2

דאָס געריכט האָט זיך געשטעלט אויף דעם שטאַנדפונקט פון אַדוו. צוקער און האָט אינטערפּרעטירט דעם שטייער־געזעץ אויף דעם אופן, אַז דער שטייער־אַמט האָט דאָס רעכט צוצונעמען די סחורה פון פאַבריקאַנט פאַר אַ שטייער־חוב פון פאַבריקאַנט, ווען אַפילו די סחורה זאָל זיך געפונען ביים עקספעדיטאָר, דער שטייער־אַמט האָט אָבער נישט דאָס רעכט צוצונעמען דעם פאַבריקאַנטס סחורה פאַר אַ חוב פון עקספעדיטאָר, ווייל דער עקספעדיטאָר איז נישט דער אייגענטימער פון דער סחורה.

דאָס געריכט האָט דעריבער פעראָרדעט, אַז די טיכער, וועלכע האָבען זיך נאָך ביז היינט גע־פונען אין די לאַגערן פון שטייער־אַמט, זאָלען אַ־רויסגעגעבען ווערען דעם פאַבריקאַנט קאָן.

נעכטען האָט שוין קאָן די טיכער בעקומען.

מיט דעם האָט זיך אָבער דער ענין נאָך נישט געענדיגט. קאָן האָט נאָכמאָל אייגעגעבען אין געריכט אויפ'ן שטייער־אַמט, אַז מ'זאָל איהם בע־צאָהלען: 1) די קאָסטען פון פּראָצעס; 2) ענט־שעדיגונג פאַר דעם, וואָס די סחורה איז געווען צום סעזאָן און איצט איז זי מעהר נישט מאָדערן און 3) די סחורה איז קאַליע געוואָרען ליגענדיג אין די לאַגערן פון שטייער־אַמט.

דער קרן=קימת
איז די איינציגע גאראנטיע פאר
א געזונדע עליה קיין ארץ=ישראל.
פערשרייבט אייך צום אָפּצייכען-טאָג פון קרן-קימת.

לינקע פועלי=ציון נישט צוגעטרעטען צום בלאק

פאר די וואהלען צום ראט פון דער קראנקען=קאסע.

נעכטען אין אָוונער איז אין לאָקאַל פון דער קרייז־קאָמיסיע פון די פּראָפעסיאָנעלע קלאַסען־פער איינען פאָרגעקומען די צווייטע זיצונג פון די פּאָ־ליטישע פאַרטייען וועגען בילדען דעם בלאָק פאַר די וואַהלען צו דער קראַנקען־קאַסע.

אין אָנהויב פון דער זיצונג האָט דער פאָר־שטעהער פון די לינקע פועלי־ציון איבערגעלייענט אַ דעקלאַראַציע, אין וועלכער זיי ערקלערען, אַז זיי ווילען זיך אין בלאָק צו די וואַהלען נישט אָנ־שליסען. דער ראָזינער בעשלוס, איז מאָטיווירט אויף פאָלגענדען אופן.

די וואַהל־קאַמפּאַניעס זענען אַ פּאָליטישע אַק־ציע, בעת וועלכער יעדע פּאַרטיי בעמיהט זיך בּרייט פּאַגאַנדירען און אנטוויקלען איהרע לאָזונגען. נאָר ווען עס דראָהט אַ געפאַהר די אַרבייטער אינטערעסען, ווע־רען געשאַפען בלאָקען, בעת וועלכע יעדע פאַרטיי איז געצוואונגען אַ טייל פון איהרע לאָזונגען צו פער־בּויגען, בעת די איצטיגע וואַהלען צום ראַט פון דער קראַנקען־קאַסע איז אַזאַ געפאַהר נישט פערהאַנען ערשטענס צוליב דעם, וואָס ס'עקזיסטירט אַ בעזונ־דערע אַרבייטער־קוריע און אין דער אַרבייטער־קוריע איז קיין געפאַהר מצד די נישט סאָציאַליס־טען נישטאָ. די וואַהלען צו די שטאָט־ראַטען און סיים האָבען בעוויזען, אַז די השפעה פון די כ. ד. „נ.פ.ר." איז פולשטענדיג געבראָכען. אַזוי אַרום איז נישטאָ קיין דרינגענדע נויט צו שאַפען אַן איינהייטליכען סאָציאַליסטישען בלאָק, אַנב וואָלט דער בלאָק סיי־ווי־סיי נישט געווען קיין איינהייטלי־כער, ווייל נישט אַלע סאָציאַליסטישע פאַרטייען וואָלטען אין איהם געווען פערטראָטען.

נאָכדעם ווי די פאָרשטעהער פון די לינקע פועלי־ציון האָבען אָפּגעגעבען די ראָזינע ערקלע־רונג האָבען זיי פערלאָזען די זיצונג, אויף וועלכער ס'זענען געבליבען די פאָרשטעהער פון פּ. פּ. ס. בונד, און דייטשע סאָציאַליסטען, וועלכע האָבען בעטראַכט די ווייטערדיגע טעטיגקייט.

* * *

(—) אויף דער נעכטיגער זיצונג פון האַנדעלס־אָנגעשטעלטען־פעראיין איז נאָכ'ן אויסהערען דעם בעריכט פון דער קאָנפערענץ פון די פּראָפעסיאָ־נעלע פעראיינען, בעשלאָסען געוואָרען צו קיין שום בלאָק, בעת די וואַהלען צום ראַט פון קראַנקען־קאַסע נישט צוצוטרעטען.

—:0:—

לאדז נויטיגט זיך אין נייע שפיטאלען.

די ענגשאפט אין די שפיטאלען.— מאסען קראנקע ווארטען אויף ערטער אין שפיטאל, די קראנקען=קאסע נעמט פאר אן אקציע.

(2) אויף דער נעכטיגער פערוואַלטינגס-זיצונג פון קראַנקען-קאַסע איז בעהאַנדעלט געוואָרען די שווערע לאַגע, אין וועלכער די אינסטיטוציע גע-פינט זיך צוליב דער קליינער צאָהל ערטער פאַר די קראַנקע, פערזיכערטע, אין די שפיטאָלען; עס זענען פערצייכענט פאַלען, ווען די פּאַטאָלאָגיע האָט אין געפעהרליכע אומגליקספאַלען אָבגעפיהרט די קראַנקע און פערוואונדעטע אַהיים. ווייל אין די שפיטאָלען איז נישט געווען קיין אָרט פאַר זיי.

כדי צו לינדערען די קריטישע לאַגע אין דער הינזיכט איז אין דער דיסקוסיע ענטשטאַנען אַ פּראָיעקט צו שאַפען אַן אַנשטאַלט פאַר רעקאָנוואַ-לעסצענטען, וואוהין מען וואָלט געקאָנט טראַנס-לאָקירען פון די שפיטאַלען די קראַנקע, ביי וועל-כע עס איז שוין איבערגעגאַנגען דער געפעהרלי-כער צושטאַנד, אָבער זיי נויטיגען זיך נאָך אין מעדיצינישער אויפזיכט. אויף אַזאַ אופן וואָלט מען געקענט בעפרייען אין די שפיטאָלען אַ מעהרערע צאָהל בעטען צו דער דיספּאָזיציע פון די, וועל-כע נויטיגען זיך אין שפיטאַל אונבעדינגט. אין צו-זאַמענהאַנג מיט דעם פּראָיעקט איז בעשלאָסען גע-וואָרען זיך צו ווענדען צו דער געהעריגער מאַכט וועגען אַ סובּסידיע אויף אַזאַ אַנשטאַלט פון די סומען, וועלכע זענען פאָרגעזעהען אויף שפיטאַל-צוועקען און מיט וועלכע עס דיספּאָנירט די גע-זונדהייטס-אָבטיילונג ביים אינערן-מיניסטעריום.

צום אבצייכען-טאג פון קרן-קימת-לישראל.

אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן בעפאָרשטעהענדען אָבצייכען-טאָג פון קרן-קימת איז דעם פערגאַנגע-נעם דינסטאָג פאָרגעקומען אַ פּלענאַר זיצונג אין וועלכער ס'האָבען זיך בעטייליגט די פאָרשטעהע־ פון אַלע ציוניסטישע גרופּירונגען און יוגענד-אָרגאַניזאַציעס.

נאָכדעם ווי עס זענען אַרומגערעדט געוואָ-רען אַ רייהע טעכנישע פראַגען, האָבען די פאָר-שטעהער פון די אָרגאַניזאַציעס זיך פערפליכטעט תיכף צוטרעטען אָרגאַניזירען זייערע מיטגלידער צו דער אַרבייט פון בלומען טאָג.

א דאָרף-שרפה.

(—) נעכטען אַרום 7 אַ זייגער אינדערפריה האָט אין דאָרף פּיסקאָוויצע (אונטער לאָדז) אויס-געבראָכען אַ שרעקליכע שרפה אין די בנינים פון לאַנדווירט יאַן סאָביעראַי. דאָס פייער האָט מיט אַ בליץ-שנעלקייט אַרומגעכאַפּט די וואוינונג און די סטאָדאָלע, צוליב'ן שטאַרקען ווינט האָט זיך באַלד אָנגעכאַפּט די שכנה'שע ווירטשאַפט פון וואָיצעך יוראַשטשיק. די אַרויסגערופענע פייערלע-שער-אָפּטיילונגען האָט זיך איינגעגעבען צו שטי-לען דאָס פייער נאָך עטליכע שעה אַרבייט.

די ערשטע אויספאָרשונג האָט אַרויסגעוויזען, אַז די שרפה איז ענטשטאַנען צוליב אונפאָרזיכ-טיגען בעגעהען זיך מיט פייער.

די בעראטונגס = שטעל
פאר מוטערס
ביים „טאז", אנדרזשעיא 1
איז פון דעם 18/IX ה. י. טעטיג יעדען טאָג
אַ חוץ זונטאָג פון 10 ביז 12 פאַרמיטאָג.

Dr. med. H. Lubicz
צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 34=41
ספעציאַליסט פאַר הויט, ווענערישע און מענער-שוועכע קראַנקהייטען. מיט היילונגס-קוואַרץ-לאָמפּען (האָר אויספאַל)
צוריקגעקעהרט
נעהמט אָן פון 8–10 און פון 5–8 אָוונד.

רעגיסטראציע פון יאָהרגאַנג 1910.

היינט, דעם 20. ה. ח. דאַרפען זיך מעל-דען אין מיליטעריש-פּאָליציאישען ביוראָ, פּיעטרי-קאָווער 212, אַלע מאַנספּערשוינען, וועלכע זענען געבוירען אין יאָהר 1910 און וואוינען אויפ'ן שטח פון 4-טען פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט, וועלכעס פאַמיל-יען-נעמען עס הויבען זיך אָן מיט די בוכשטאַבען:

M. N. O. P. R. S.

און די, וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פון 12-טען פּאָ-ליציי-קאָמיסאַריאַט, וועלכעס פאַמיליען-נעמען עס הויבען זיך אָן מיט די בוכשטאַבען:

A. B. C. D. E. F. G. H. Ch. I. J. K. L. Ł. M.

מאָרגען דעם 21-טען – פון 4. פּאָליציי-קאָמי-סאַריאַט מיט די בוכשטאַבען

Sz. T. U. W. Z. Ż.

און פון 12-טען פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט מיט די בוכ-שטאַבען:

N. O. P. R. S. T. U. W. Z. Ż.

יודישע פרוי!
דיין חוב איז העלפען בויען דאס יודישע לאנד.
פערשרייב זיך צום אָפּצייכען-טאָג פון קרן-קימת.

האלט ריין אייערע הייזער!

(מ) די סאַניטאַרע קאָמיסיע ביי דער געזונד-הייטס-אָבטיילונג האָט צוגעצויגען צו געריכטליכער פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר דעם אַנטי - סאַניטאַרען צושטאַנד פון זייערע הייזער אַ גאַנצע רייהע הויז-ווירטען.

די בוי-אקציע פון ארבייטער-הייזער.

(מ) די אַרבייט ביים בויען די וואוינונגס-קאָלאָניע אין קאָנסטאַנטינער פּאָלעסיע געהט אין אַ זעהר שנעלען טעמפּאָ פאָראויס. אין אַ גאַנצער רייהע הייזער זענען שוין פערענדיגט די פּאַרטער-פערבויאונגען און מען טרעט שוין צו צום ערשטען שטאָק.

די געביידעס וועלען זיין אינגאַנצען פייער-זיכער. כדי צו פערהיטען די קעהלערס און די פּאַרטער-וואוינונגען פון פייכטקייט, זענען די מויערען איזאָלירט מיט געסמאָלטעטער פּאַפּע און בע-דעקט מיט גידראָניט.

אין דעם לויפענדען יאָהר וועלען פערענדיגט ווערען אַנ'ערך 20 דריי-שטאָקיגע הייזער מיט אַ 1000 וואוינונגען.

טראגישער זעלבסטמאָרד, אָדער אַ צופאַל.

(2) נעכטען אַרום 10 אַ זייגער ביינאַכט האָט מען נעבען דער באַהן-סטאַנציע קאַליושקי, נאָכ'ן דורכגעהען פון'ם שנעל-צוג 309 פון וואַר-שע קיין לאָדז, געפינען אויף די שינעס אַ שרעק-ליך צוהרג'טען קערפּער פון אַ 24-יעהריגער פרוי. די ערשטע אויספאָרשונג האָט אַרויסגעוויזען, אַז מען האָט דאָ צו טון מיט אַ זעלבסטמאָרד. די גע-הרג'טע זעהט אויס צו זיין, לויט דער קליידונג, פון אַ רייכען שטאַם. דעם נאָמען פון דער דער-הרגעטער איז נאָך נישט געלונגען פעסטצושטעלען.

Dr. H. WOŁKOWYSKI
צוריקגעקעהרט
– און איבערגעצויגען אויף –
צעגעלניאַנא 25, טעל. 26-87
ספּעציעל אַרצט פאַר הויט און וועגערישע קראַנקהייטען, מענער-שוועכע, אַלע אַרט אַנאַ-ליזען, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.
נעמט אָן פון 8–10 פריה, 12–2 נ.מ. און פון 4–8 אָוו.

מאָרגען זאָל אויסברעכען אַנ'אַלגע־מיינער טעקסטיל־שטרייק,

צוליב'ן סכסוך וועגען די רעגולאַמין־טאַבעלען.

(—) דער סכסוך צווישען די אַרבייטער מיט די טעקסטיל־אינדוסטריעלער צוליב דעם אַרויסהעבען פון די שטראָף־טאַבעלען האָט זיך אין משך פון נעכטיגען טאָג נאָך מעהר פערשאַרפט; צום שטרייק זענען צוגעשטאַנען נאָך עטליכע און דרייסיג טויזענד אַרבייטער.

דער פעראיין „פּראַצאַ" האָט בעשלאָסען אויף מאָרגען צו פּראָקלאַמירען אַנ'אַלגעמיינעם פּראָטעסט־שטרייק; די קריסטליכע פעראיינען האָבען צוזאַמען מיט די פאַבריקס־דעלעגאַטען בעשלאָסען אַרויסצושיקען אַ מעמאָריאַל צום אַרבייטס מיניסטער מיט אַ בקשה וועגען אַנ'אינטערווענץ; גלייכצייטיג איז אַרויסגעשיקט געוואָרען אַ בריף צום וואָיעוואָדע יאַשטשאָלט וועגען צוזאַמענרופען אין משך פון 24 שעה אַ וואָיעוואָדען־קאָנפערענץ מיט'ן אָנטייל פון די אינדוסטריעלער־פעראיינען און מיט'ן אַרבייטס־אינספּעקטאָר.

דער קלאַסען פעראיין, ווי בעוואוסט, האָט ערקלערט אַ פּראָטעסט געגען די שטראָף טאַבעלען און גלייכצייטיג אַרויסגעשיקט אַ בריף צו די אינדוסטריעלער מיט אַ פאָרשלאַג צוזאַמענצורופען אַ געמיינזאַמע קאָנפערענץ. די אינדוסטריעלער האָבען אָבגעזאָגט.

אויפ'ן צווייטען עהנליכען בריף מצד דעם קלאַסען־פעראיין — האָבען די אינדוסטריעלער נאָך נישט געענטפערט.

* * *

נעכטען איז אין לאָקאַל פון קרייז־קאָמיסיע פון די פּראָפ. פעראיינען פאָרגעקומען אַ זעהר שטורמישע דעלעגאַטען־בעראַטונג. עס האָט זיך געהאַנדעלט וועגען דער שטראָף־טאַבעלע, וועלכע אַ גאַנצע רייהע טעקסטיל־פאַבריקאַנטען האָבען אויסגעהאַנגען אין זייערע פאַבריקען.

אַ גרעסערע צאָהל דעלעגאַטען האָבען זיך אַרויסגעזאָגט פאַר אַנ'אומבעדינגטען שטרייק, וועלכער זאָל אויסברעכען פרייטאָג פריה. מיט אַ רעדע איז אויך אַרויסגעטרעטען דער קאָמוניסטישער דעפּ. ביטנער. נאָך אַ לענגערער דיסקוסיע, וועלכע האָט געדויערט ביז 1 ביינאַכט איז בעשלאָסען געוואָרען צו פערשטרייקען פרייטאָג פריה.

דער שטרייק זאָל אַרומנעהמען אויך די הוספה־פאָדערונגען, וועלכע דער טעקסטיל־פעראיין האָט אַרויסגעשטעלט דעם ערשטען אָקטאָבער.

* * *

היינט קומט פאָר אַ זיצונג פון דער הויפּט־פערוואַלטונג פון טעקסטיל פעראיין, וועלכע וועט בעטראַכטען די געשאַפענע סיטואַציע. לויט דעם רעגולאַמין זענען די בעשלוסען פון אַ דעלעגאַטען־בעראַטונג נאָר מאַסגעבענד פאַר איין שטאָט און אויב ס'זאָל אויסברעכען אַ שטרייק פאַר דער לוין־הוספה, מוז ער אַרומנעהמען די טעקסטיל־אַרבייטער פון גאַנץ פוילען.

דער היינטיגער מיטינג פון דעפּ. י. גרינבוים.

היינט אָוונט קומט פאָר אין „פילהאַרמאָניע" דער מיטינג מיט'ן אָנטייל פון דעפּ. יצחק גרינבוים.

צוליב דער דיסקוסיע, אין וועלכער ס'וועלען קומען צום אויסדרוק די פערשידענע ריכטונגען אינערהאַלב דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע וועגען די אַקטועלע פּראָבלעמען אין ציוניזם און אין א"י, האָט דער מיטינג אַרויסגערופען אַ גרויסע פעראינטערעסירונג אין די ציוניסטישע קרייזען.

נאַציאָנאַלע יוגענד!

גערענקט אייער חוב פאַר'ן אויפבוי פון א"י.

פערשרייבט אייך צום אָפּצייכען־טאָג פון קרן־קימת.

ציהונג פון דער מלוכה־לאָטעריע

5. קלאַס 12־טער טאָג.

15 000 זל. נומער 93264.

10 000 זל. נומערן 12486 136572.

5.000 זל. נומער 65597.

3.000 זל. נומערן 44939 50834 137130.

2.000 זל. נימערן 48691 52206 117853 141919.

1.000 זל. נומערן 12782 14629 16034
17146 28503 36038 48305 50522 59011
84103 87844 96306 99349 112885 136108
139449 145283 150350.

600 זל. נימערן 1959 4493 13715 14175
14475 15756 23852 26305 40931 31352
39865 43590 46278 62864 63317 94990
95624 98139 100158 103798 105242 106140
108769 112887 113459 114770 133717
134248 138108 139844 146847.

טעלעגראַמע!!!

נעכטען אין 12־טען ציהונגס טאָג פון דער 5־טער קלאַס איז ווידער געפאַלען אַ געווינס פון **זל. 10.000 אויף 136572**

אין דער גרעסטער גליקליכסטער קאָלעקטור פון

ס. יאַטקאַ פּיעטריקאָווער 22 פּיעטריקאָווע 66

ד איז וועט צו ב מערקען, אז דאָס איז די דריטע אין דער בעסע גרעסערע געווינסען, וואָס איז געפאַלען אין דער אויבעני קאָלעקטור בי דער איצטיגער ציהונג פון דער 5־טער קלאַס דאָס גליק האָט נעשט בעלט דאָס מאָל צו דריי לאָדזשער פון מיטעלשטאַנד חי איך אַ זנערזשער אמנוה־ווינער.

יודען רחמנים בני רחמנים!

(אויפרוף).

צוויי טעג פאַר ראש־השנה איז געשעהען דאָס אומגליק. אונזער שטעטעל ראָספּשע ביי פּיעטריקאָוו, לאָדזשער וואָיעוואָדשאַפט, וואָס איז געווען גוט איינגעפונדעוועט, איז אין פערלויף פון צוויי שעה, דאָנערשטאָג, דעם 13־טען סעפּטעמבער אָוועק מיט'ן רויך. גאָט'ס צאָרן האָט זיך אויסגעגאָסען איבער אונזער שטעטעל, כמעט די גאַנצע יודישע בעפעלקערונג איז געבליבען אָהן אַ דאַך איבערן קאָפּ, ווייל מחמת רעם, וואָס אַלע הייזער זענען הילצערנע, האָט זיך דאָס פייער מיט אַ געוואַלדיגער שנעלקייט פערשפּרייט, אַרומכאַפּענדיג אַלע הייזער און עס איז נישט געווען קיין מעגליכקייט אָפּצוראַטעווען כאָטש אַ קליינע צאָהל יודישע הייזער. שרעקליך און אויסערגעוועהנליך טראַגיש איז די לאַגע פון דער יודישער בעפעלקערונג אין ראָספּשע. 57 יודישע פאַמיליעס און איבער 300 יודישע נפשות וואַלגערען זיך אונטערן פרייען הימעל אָהן אַ דאַך איבערן קאָפּ. נעכטיגע נבירים און פערמעגליכע מענשען, זענען דורך איין נאַכט געוואָרען אָרימע לייט, נעכטיגע סוחרים זענען אביונים געוואָרען, און אַ גרויסער טייל איז געבליבען אָזוי חייט פעראָרימט, אַז עס איז זיי נישט געבליבען אַפילו אויף איין מאָלצייט.

נאָך טרויעריגער איז די לאַגע, וואָס צוליב'ן דערנעהנטערען זיך פון ווינטער, וועלען די נשרפים נישט בעוויזען, ביז עס וועלען אָנקומען די פרעסט, צוריק אויפצובויען זייערע היימען. די גאַנצע יודישע בעפעלקערונג אין פוילען דאַרף איילען מיט זייער הילף פאַר די אומגליקליכע נשרפים.

עס מוז אויפפלאַקערען אין אייערע הערצער דער פונק רחמנות און מיט אייער נדבה לינדערען די נויט פון די אומגליקליכע און געבען זיי די מעגליכקייט צוריק צו בעקומען איין אָרט דעם קאָפּ אַנידערצולייגען. גערענקט, אַז מיט אייער הילף בויט איהר צוריק אויף רואינירטע און חרוב־געוואָרענע יודישע פאַמיליעס; גערענקט אין דעם „וחי אחיך עמך" און שפּענדעט לויט אייערע מעגליכקייטען פאַר די אומגליקליכע נשרפים!

מיר ווענדען זיך אויך צו אַלע יודישע קהלות אין פוילען, אַז זיי זאָלען אַרויסווייזען זייער וואַרעמע אינטערעסירונג פאַר דער פעראומגליקטע יודישע ראָספּשער בעפעלקערונג און איילען מיט זייער הילף קיינער טאָר זיך נישט מונע זיין פון שטיצען די אומגליקליכע, אָפּגעבראַנטע.

אַלע שפּענדונגען ווערען געבעטען צו שיקען אויף דעם אַדרעס:

די פערוואַלטונג פון דער יודישער קהלה אין ראָספּשע.

פ. ס.: אַלע יודישע צייטונגען אין פוילען און אין אויסלאַנד ווערען געבעטען איבערצודרוקען דעם דאָזיגען אויפרוף.

—:0:—

אַלע

האָבען זיך שוין איבערציינט, אַז די

ביליגסטע און רעעלסטע

פּערפומעריע

— איז נאָר ביי —

י. דרוקער

11 זאַוואַדזקאַ 11

טעלעפאָן 92־75.

בעמערקונג: יעדער קויפער בעקומט גראַטיס אַ פלעשעל פּערפום פון דער וועלט־בעריהמטער פירמע „Fascinatto" Berlin

בלומען.

(צו דער גאַרטען־אויסשטעלונג אין „זשרודליסקאָ")

„די בלום איז אַ סימבאָל פון לעבען", זאָגען די יאַפּאַנער, דערפאַר זענען זיי טאַקע שטאַרק נוהג כבוד צו בלומען. לויט'ן בליק אויף אַ בלום, דערקענען זיי באַלד איהר בעל־הבית. צו וויסען שוין וויפיל קינדער ער האָט און אין וועלכען עלטער זיי זענען. חתן־כלה בעקענען זיך דורך בלומען.

די יאַפּאַנער זענען שוין פון לאַנג אָן בעקאַנט אַלס קינסטלער אין הלכה בלומען־ציכט. מיר אָבער, אייראָפּעער, וועלכע זענען אַזוי ווייט געקומען אין יעדען צווייג פון קונסט און וויסענשאַפט, שטעהען נאָך גאַנץ ווייט אום צו קענען צופּאַסען די בלום צו אונזער לעבענס־אַרט. ביי אונז ווייס מען בלויז, אַז אַ בעל־שמחה אָדער, להבדיל בין חיים למתים, אַ בר־מינן ר"ל דאַרף מען שיקען בלומען, אָבער וואָס פאַר אַ מין בלומען דעם און וואָס פאַר אַ מין יענעם — ווייסע, רויטע, ליליע, בלויע — אַ נפקא מינה! באמת געהערט אָבער דאָס צופּאַסען בלומען צו יעדער געלעגענהייט צו קונסט־געשמאַק.

אין לאָדז האָט זיך די טעג געעפענט אין פּאַרק „זשרודליסקא" אַ גאָרטען־אויסשטעלונג, אויף וועלכער בלומען פערנעמען אַ ספּעציעל אָנגעציהן אָרט. ס'איז פּאַקטיש אַ פּראַכטפולער צוזאַמענשטעל פון פערשידענע בלומען. בעזונדערס צייכענט זיך אויס ה' סאַלווא מיט זיינע פּראַכטיגע קאָמפּאָזיציעס. אָט ווערען מיר דורך זיינע קאָמפּאָזיציעס טרויעריג, אָט פרעהליך און אָט, נישט ווילענדיג, צווינגט אונז אַ קאָמפּאָזיציע זיך צו פערטראַכטען, אָפּגעבען זיך אויף אַ רגע אַ דין וחשבון פון אונזער לעבען און אַ זאָג טון: „אַזוי זעהט אויס אויך אונזער לעבען". דער צושויער זעהט און פיהלט דאָס, וואָס דער שעפער האָט אין מאָמענט פון שאַפען געפיהלט.

די אויסשטעלונג ענטפלעקט אַנ'אמת'ע פערשטענדניש פאַר קונסט פון בלומען־צוכט. ס'איז געשאַפען געוואָרען אַ געלעגענהייט פאַר'ן לאָדזער פּובליקום צו בעקענען זיך מיט אַזאַ מין קונסט, וועלכע איז ביז אַהער געווען פאַר איהם גאַנץ פרעמד.

ל. גאָלדבערג.

סענסאַצ. פּראָצעס פון די מאַריאַוויטען.

צווייטער טאָג.

פּלאָצק, 19 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) אויך היינט איז דער געריכטס־זאַל איבערפולט.

האַלב 9 עפענט דער פּאָרזיצער די זיצונג. אַלס ערשטער ווערט אויסגעהערט דער עדות זאַמער, אַ בוכהאַלטער, וועלכער דערצעהלט, אַז ער האָט מיט אַנ'ערך 40 יאָהר צוריק צוזאַמען מיט קאָוואַלסקי'ן געלערענט אין אַ פּראָגימנאַזיום. קאָוואַלסקי איז געווען אַ שלעכטער שילער, האָט זיך אויסגעטיילט מיט זיין פּוישער קראַפט און האָט פערקעהרט מיט פרויען, קאָוואַלסקי האָט דער עדות די גאַנצע צייט נישט געזעהען, האָט איהם אָבער דערקענט לויט דער פאָטאָגראַפיע.

צום ערשטען מאָל זייט ס'האָט זיך אָנגעהויבען דער פּראָצעס הויבט זיך אויף קאָוואַלסקי און בעמענדיג אַריינטראָגען אין פּראָטאָקאָל זאַמער'ס ערקלערונגען, שטעלט ער פעסט, אַז ער, קאָוואַלסקי, האָט דאָס פּראָגימנאַזיום נישט געענדיגט, און אַז נאָך זיין אַרויסטריט פון פּראָגימנאַזיום, איז דאָרט געווען נאָך אַ קאָוואַלסקי. (בעת'ן אויסהערען דעם עדות זשעבראָווסקי אַ געוועזענעם מאַריאַוויט (איצט אַ קאַטאָליק) קומט צו אַ קאָנפליקט צווישען דעם פערטיידיגער און פּראָקוראָר. דער פּראָקוראָר שטעלט אַ פראַגע וועגען קאָוואַלסקי'ס בעציהונגען מיט דער רוסישער רעגירונג. דער פערטיידיגער אַדוואָקאַט שמיראָווסקי בעט אָפּצוואַרפען די פראַגע פון פּראָקוראָר. נאָך אַ בעראַטונג פון די ריכטער ווערט בעשלאָסען די פראַגע צו דערלאָזען, ווייל די פערשידענע אומשטענדען קענען געבען מאַטעריאַל פאַר דער כאַראַקטעריסטיק פון קאָוואַלסקי.

דער עדות גיט איבער, אַז אין 1909 יאָהר זענען פאַר די רוסישע בעאַמטע איינגעאָרדענט געוואָרען הולאַנקעס, אויף וועלכע ס'איז צוג. אַנר. אָנוועזענד געווען דער לייטער פון דעפּאַרטאַמענט פאַר גלויבענס. דאָס הויז אויף שאַרי גאַס איז פערקויפט געוואָרען פּריוואַטע פּערזאָנען און אַ שטאַרקען איינפלוס האָט דערויף געהאַט קאָוואַלסקי. דער עדות גיט איבער, אַז ער האָט געוואוסט פון אַ פאַל, אַז ביי קאָוואַלסקי'ן איז געווען אַ זאַקאָניצע אַ גאַנצע נאַכט. ביז 3 איז געווען ליכטיג, שפּעטער איז דאָס ליכט אויסגעלאָשען געוואָרען. ווען דער עדות האָט וועגען דעם איבערגעגעבען דער „מוטער" קאָזלאָווסקי, האָט יענע געענטפערט, אַז „ער האָט נישט פערזינדיגט". ווען דער עדות האָט זיך איבערציינט אין דער פאַלשקייט פון דער סעקטע איז ער פון איהר אַרויסגעטראָטען.

12 אַ זייגער איז דאָס פּובליקום בעוויזענט געוואָרען פון זאַל, ווייל די אויספאָרשונג פון די איבריגע עדות איז פאָרגעקומען ביי פערמאַכטע טירען.

אַ באַנדיטען־אָנפאַל אויף אַ יודישער פאַמיליע.

צוגערויבט 1000 דאָלאַר, 1500 זל. און אַנד. און ענטלאָפען.

וואַרשאַ, 19 (טעלעפאָניש) נעכטען אַרום האַלב 8 אין אָוונד האָט מען אָנגעקלאָפּט אין טיר ביים איינוואוינער פון דאָרף דלוגא שלאַכעצקא ביי וואַרשאַ מאיר פיין, ווען ער האָט אַרויסגעקוקט האָט ער דערזעהען צוויי בעוואָפענטע באַנדיטען. איידער ער האָט זיך אַרומגעקוקט האָבען די באַנדיטען אויסגעבראָכען די טיר און אויפגעהויבען אַ שיסעריי. די איבערגעשראָקענע האָבען זיך געוואָרפען אַזוי פדער פאָרלאַגע. די באַנדיטען האָבען דאַן אַלעמען אַרויפגעלעגט אויף די פּלייצעס שווערע געגענשטענדען (ס'האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז ס'זענען געווען שטיינער, איינגעוויקעלט אין פּאַפּיר) און ערקלערט, אַז דאָס זענען באָמבעס.

די באַנדיטען האָבען נעפּלינדערט די שופלאָדען און שענק, צוגערויבט 1000 דאָלאַר, 1500 זל., אַ גאָלדענע זייגערל א. אַנר. און זענען ענטלאָפען, אָנזאָגענדיג, אַז קיינער זאָל זיך נישט ריהרען פון אָרט, ווייל די באָמבעס קענען אויפרייסען.

ערשט אינדערפריה האָט די אָנגעמאַטערטע פאַמיליע אויפגעהויבען אַ טומעל. די אָנגעקומענע פּאָליציי האָט אָנגעהויבען אַנ'אויספאָרשונג.

די מאָדערנסטע

מענער־היטען

פון פערשידענע קוואַליטעטען און לוקסוסאָווע ספּאָרט־היטלעך קאָן מען נאָר בעקומען ביי דער פירמע

„Splendid"

ul. Konstantynowska 31.

מעלדונג.

אכטונג פריזיער־אַרבייטער.

זונטאָג, דעם 23/9 פּינקטליך 7 אַ זייגער פריה קומט פאָר אין פעראיינס־לאָקאַל ווסכאָדניאַ 68/70 אַ אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון יוגענטליכע און עלטערע אַרבייטער. די וואָס וועלען פעהלען וועלען בעטראַכט ווערען אַלס זיי אַרבייטען אין די געשעפטען, געגען וועלכע דער פעראיין וועט זיי שטרענג בעשטראָפען און געגען די געשעפטס־איינענטימער וועלען צוגויפגעשטעלט ווערען פּראָטאָקאָלען. אַלע מוזען קומען פּינקטליך.

מיט אַכטונג די פערוואַלטונג.

1025

קינדער פון אַן אָרימער יודישער אימיגראַנטען-פאַמיליע

זענען די גרעסטע בוי-אונטערנעהמער אין אַמעריקאַ.

(בריף פון ניו-יאָרק.)

די צוויי יודישע יונגעלייט, אוירווין און העררי כאַנין זענען איצט בעריהמט אַלס די גרעסטע הויז-אונטערנעהמער אין אַמעריקאַ.

די ברידער כאַנין האָבען אויסגעבויט דעם ראָקסי-טעאַטער, וועלכער רעכענט זיך אַלס איינער פון די גרעסטע און בעקוועמסטע טעאַטערס אין דער וועלט. זיי האָבען אויך אויסגעבויט נאָך אַנדערע זיבען טעאַטערס. חוץ דעם האָבען זיי אין ניו-יאָרק אויסגעבויט עטליכע גרויסע האָטעלען; איצט בויען זיי אויף דער צווייאון-פערציגסטער סט. אַ הויז, פון 56 שטאָק און באַלד נאָכדעם ווי די געביידע וועט פערטיג ווערען וועלען זיי אויף דער זעלבער גאַס אויסבויען אַ גרויסען האָטעל מיט זעקס טויזענד און זיבען הונדערט צימערן — אַ האָטעל, וואָס וועט זיין דער גרעסטער אין דער וועלט.

מיט דעם ענדיגען זיך נאָך נישט די פּלענער פון די ברידער-כאַנין; זיי זענען נאָך ביידע זעהר יונג, און זיי קלייבען זיך ערשט צו בויען פערשידענערליי געביידעס, וועלכע וועלען נישט ווענין איבערראַשען מיט זייער ריזיגקייט און אויך מיט די מאָדערנע און בעקוועמע איינריכטונגען, וועלכע וועלען דאָרט געמאַכט ווערען...

ערשט מיט ניין יאָהר צוריק זענען די ברידער כאַנין — אוירווין און העררי — געווען אָרימע לייט, ווי אַ סך אַנדערע פון זייער שטאַנד, האָבען זיי, ווי מען זאָגט, „געטאַפּט אַ וואַנט" און אַלץ געזוכט מיטלען, ווי אַזוי זיך דורכצושלאָגען צו עפּעס. אוירווין, דער עלטערער, האָט פערמאָגט נישט מעהר ווי איין הונדערטער, און דאַן איז איהם איינגעפאַלען צו פּרובען זיין מזל און בויען הייזער...

דאָס קלינגט זעהר קאָמיש און לעכערליך, אַ מענש טראָגט זיך אַרום מיט אַ הונדערטער אין קעשענע און בעשליסט צו בויען הייזער! ווי איז גאָר אַזאַ זאַך מעגליך?

אָבער אוירווין כאַנין האָט בעוויזען, אַז אַזאַ זאַך איז יאָ מעגליך. אויב מען האָט נאָר גענוג מוט, גענוג ענערגיע און מען ווייסט זיך צו וואָס צו נעהמען אין דער ריכטיגער צייט.

ער איז דאַן אַרומגעגאַנגען מיט אַ מיידעל, טאַקע מיט דערזעלבער מיידעל, וועלכע איז איצט זיין ווייב; דאָס מיידעל האָט געהאַט אָפּגעשפּאָרט דריי הונדערט דאָלער פון שווערער אַרבייט, האָט זי איהם די סומע געלד אַוועקגעגעבען; אויך ביי אַנדערע מענשען האָט ער געבאָרגט קלענערע סומען געלד, און אַזוי האָט ער געאַרבייט, געהאַוועט ביז ער האָט אין בעסאָנהורסט אויסגעבויט צוויי הייזער, וועלכע ער האָט פערקויפט נאָך איידער זיי זענען פערטיג געוואָרען און געמאַכט זעקס טויזענד דאָלער פּראָפיט אין זיי.

אָנגעהויבען קליין, און אַזוי ביסלעכווייז גע־שטיגען אַלץ העכער און העכער; זיך געמאַכט אַ נוטען נאָמען, געקראָגען גענוג קרעדיט, און אין'ם יאָהר 1924 האָבען שוין די כאַנין-ברידער אין ברוקלין געקויפט אַ שטיק לאַנד פאַר 850 טויזענד דאָלער און אַוועקגעשטעלט אַ געביידע, וואָס האָט בעטראָפען פינף מיליאָן דאָלער.

אוירווין כאַנין דערצעהלט, אַז זיינע עלטערן זענען געקומען קיין אַמעריקע פון אַ קליין שטעטעלע אין אוקראַינע. זיין פאָטער האָט אין פערלויף פון עטליכע יאָהר אָפּגעשפּאָרט צעהן טויזענד דאָלאַר, און דאַן האָט ער בעשלאָסען צו פאָהרען צוריק אַ היים.

דער אַלטער כאַנין האָט זיך אַזוי געקלערט: „אין אַמעריקע, ווען איינער האָט צעהן טויזענד דאָלער, איז ער נישט פון די גרויסע נגידים; אין דער היים אָבער, ווען איינער פערמאָגט אַ קאַפּיטאַל פון צוואַנציג טויזענד קערבלעך, איז ער אַ גרויסער גביר".

און אַזוי ווי ער האָט זעהר געוואָלט זיין אַ גרויסער גביר, איז ער אַוועקגעפאָהרען צוריק אַהיים, מיטנעהמענדיג דאָס ווייב מיט די קינדער.

אוירווין איז דעמאָלט אַלט געווען זעקס יאָהר.

אין דעם קליינעם יודישען שטעטעלע אין אוקראַינע האָט מען אוירווין'ען אַוועקגעגעבען אין אַ חדר, וואו ער האָט געלערענט ביי אַ מלמד פון אין דער פריה ביז אויף דער נאַכט. עס האָט איהם אָבער געצויגען צו עפּעס אַנדערש, כאָטש ער האָט נאָך דאַן אַליין נישט געוואוסט צו וואָס עס ציהט איהם.

אין יענער צייט האָט מען אין דעם אוקראַי־נישען שטעטעלע גענומען בויען אַן אייזענבאַהן-ליניע, און דאָס איז געווען אַזאַ נייעס, אַז קינדער און לייט זענען געלאָפען קוקען אויף דעם בויען וואונדער.

אַ פערגאַפטער פלעגט ער שטעהן און קוקען אויף דעם אינזשיניער און אויף דעם „זעמליע־מיער", וועלכער האָט דורך אַ מאַשינקע געקוקט אין אַ לעכעל און אַרויסגעגעבען בעפעהלען ווי אַזוי מען זאָל מעסטען די ערד.

איינמאָל איז ער געקומען אַהיים און געזאָגט דעם טאַטען, אַז ער וויל ווערען אַן'אינזשיניער.

דער טאַטע האָט אויף איהם אַ קוק געטהון מיט פערוואונדערטע בליקען, ווי אַ נאַר רעדט: „מאַלע וואָס דו ווילסט"!

וואָרים, ווי האָט גאָר דער אַלטער כאַנין, אין דעם קליינעם שטעטעלע אין אוקראַינע געקענט טרוימען, אַז זיין זוהן זאָל ווערען אַן'אינזשיניער!

אַכט יאָהר האָט די פאַמיליע כאַנין אָפּגע־וואוינט אין אוקראַינע. אוירווין איז שוין דאַן געווען אַ יונגעל פון פערצעהן יאָהר. אין יענער צייט — אין די יאָהרען פון 1905—06 — איז דער גרעסטער טייל פון דער רוסיש-יודישער יוגנט געווען רע־וואָלוציאָנעריש געשטימט; דער גייסט פון דער נייער צייט האָט דערגרייכט דאָס קליינע שטעטעלע אויך, און דער פערצעהן-יעהריגער אוירווין איז געוואָרען אַ „רעוואָלוציאָנער".

אין 1906 איז די פאַמיליע כאַנין ווידער גע־קומען קיין אַמעריקע און זיך בעזעצט אין ברוקלין, און אוירווין האָט אָנגעהויבען לערנען אַלס אינזשיניער.

נאָכדעם ווי די מלחמה איז שוין געווען פער־ענדיגט, האָט אוירווין כאַנין געקענט קריגען אַ שטעלע אַלס אינזשיניער. מען האָט איהם אַזאַ שטעלע אָנגעבאָטען, איהם געוואָלט צאָהלען הונדערט דאָלער אַ וואָך. אָבער ער האָט ביי זיך אָפּגע־מאַכט, אַז ער זאָל פאַר יענעם נישט אַרבייטען, נאָר בעסער פּרובען עפּעס טון אַליין פאַר זיך.

עטליכע מאָנאַטען האָט ער זיך אַזוי אַרומגע־געדרעהט און גאָרנישט געטון, און כאָטש ער איז אַן איינגאַנצער אַלט געווען זעקס-און-צוואַנציג יאָהר, איז ער שוין געווען אַ פאַלנער געזעצטער מענש און געסט אָפּגעמאַכט ביי זיך, אַז איידער ער נעהמט זיך עפּעס טון, זאָל ער פריהער גוט שטודירען די לאַגע און זעהן וואָס און ווער און ווען.

און אוירווין כאַנין האָט זיך גענומען בויען הייזער.

ווי אוירווין כאַנין אַליין זאָגט, בעשטעהט זיין גרויסער ערפאָלג אין דעם, וואָס פונקט אַזוי ווי ער ווייסט ווען אָנצוהויבען, אַזוי ווייסט ער אויך ווען צו ענדיגען.

ביים בויען טעאַטערס האָט אוירווין כאַנין געהאַט נישט נאָר אַ פּלאַן, נאָר אויך אַ געוויסען סענטימענט. ער האָט געדענקט די צייטען ווען ער איז נאָך געווען זעהר אָרים און נישט געקענט קויפען קיין טייערען בילעט אין טעאַטער: ווען ער האָט אַליין גענומען בויען טעאַטערס, האָט ער איינ־געפיהרט אין אַריינגאַנג פאַר אַלעמען — סיי פאַר די וואָס קויפען בילינע און סיי פאַר די, וואָס קויפען טייערע בילעטען.

אין טעאַטער, ביים אַריינגאַנג זאָלען אָרים און רייך זיין גלייך.

אָנבויען טעאַטערס גלאַט אַזוי אין דער וועלט אריין האָבען די כאַנין-ברידער נישט געוואָלט. דער רויף זענען זיי ביידע צו-פּראַקטישע ביזנעס-לייט, האָבען זיי ווידער גענומען זוכען אַ ניי פעלד.

און געשעהן איז דאָס אַזוי:

אין אַ געוויסען אָוונט זענען ביידע ברידער כאַנין, וועלכע וואוינען נאָך איצט אויך אין ברוק־לין, געבליבען אין ניו-יאָרק. עס איז שוין געווען שפּעט צו פאָהרען אַהיים און זיי האָבען דעריבער בעשלאָסען צו בלייבען נעכטיגען אין ניו-יאָרק ערגיץ אין אַ האָטעל.

אָפּגערופען אין האָטעל — נישטאָ קיין צימער; אַ צווייטען האָטעל — נישטאָ קיין צימער; אַ דריטען אַ פערטען, אַ פינפטען, אַ זעקסטען — אַלץ נישטאָ קיין צימער.

— אויב אַזוי, העררי — מאַכט אַזוי אוירווין צום ברידער, — האָב איך דאָך אַ נייעם פּלאַן, לאָמיר אויסבויען עטליכע האָטעלען אין ניו-יאָרק".

און ביידע ברידער האָבען זיך גענומען בויען האָטעלען.

קינדער פון אַן'אָרימער יודישער אימיגראַנ־טען-פאַמיליע האָבען בעוויזען, אַז אין אַמעריקע איז אַלץ מעגליך.

פּ—ר.

יודיש טעאַטער אין פילהאַרמאָניע, נאַרוטאָוויטשאַ 20.

גאַסטראָלען פון אַמעריקאַנער סטאַר

בעני אדלער

מיט'ן אָנטייל פון די לאָדזשער ליבלינגע באַריסאָווא, ראַבינאָוויטש, בראָנעצקי

פייערליכע ערעפנונג פון ווינטער-סעזאָן!

פרייטאָג, ד. 21-טען, 9 אָוו. פּרעמיערע! צום ערשטען מאָל אין לאָדז

שלמה המלך

לעבענסבילד אין 4 אַקטען מיט געזאַנג פון י. גאָרדין.
הויפּט-ראָל „שלמה"—ב. אדלער. פאַר'ן אָנהויבען די פאָרשטעלונג, וועט דער רעדאַקטאָר פון טעאַטער-לעקסיקאָן ה' זלמן זילבערצווייג האַלטען אַן'ערעפנונגס-רעדע.

שבת, ד. 22 טען 9 אָוו. ווידערהאָלונג פון דער פּרעמיערע

שלמה חכם

לעבענס-בילד אין 4 אַקטען מיט געזאַנג פון י. גאָרדין.
הויפּט ראָל „שלמה"— בעני אדלער.

שבת, דעם 22-טען, 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג צו ביליגע פרייזען

פרוי, מענש, טייוועל

אין 3 אַקטען מיט פּראָלאָג פון מאַרקאָוויטש.
הויפּט-ראָל „אַכיפּ"—בעני אדלער.

מאָנטאָג, דעם 24 טען, 9 אָוו. מוצאי"כ בעני אַדלער צום 1 טען מאָל אין לאָדז אַלס

דער פרעמדער

אין 4 אַקטען פון י. גאָרדין.
הויפּט-ראָל „ונפתלי הערץ"—בעני אדלער.
צום שלוס: אַ גרויסער קאָנצערט מיט'ן נאָמען „ששון ושמחה".

עס נעהמט אַנטייל (לויט א. ב.) פרויען: בעזמאַן, באַריסאָווא, מאַכאַראָווסקאַ, נערה, פּאָדערמאַן, קאָמפּאַניעץ. מענער: אריעל, אייזענבערג, בראָנעצקי, באַלבירסקי, האַמבורגער, מאַכאַראָווסקי, מאַטקאָוו, נייהויז, פּאָלאָנסקי, ישראל קאָמפּאַניעץ, ראַבינאָוויטש, ראַקאָוו.

אדמינ.: מ. אַרנוואַלד. מוזיק. לייטונג: ל. זעלמאַן. בילעטען אין פילהאַרמאָניע-קאַסע.

די פאַטאַלע ראָלע פון געלד אין צובראָכענע פאַמיליען-לעבענס.

ווידער אַמאָל איז די פראַגע וועגען פאַמיליען־לעבען אַרויפגעשוואומען. די גרויסע צאָהל גט'ן, די מורא'דיגע צאָהל פאַמיליען סקאַנדאַלען, וואָס פערמעהרען זיך מיט יעדען טאָג, האָט גענמאַכט, אַז מענשען געלערנטע, פאָרשער האָבען זיך פער־אינטערעסירט אין דער פראַגע, צי איז אַמאָל נישט שולדיג אין די אַלע צרות דאָס, וואָס דאָס לעבען איז שווערער, וואָס אין די מייסטע פאַמיליען לעבט מען אין נויט און דחקות.

צוויי געלערנטע, ביידע דאָקטוירים פון מעדי־צין, האָבען זיך גענומען אויספרעגען אַלערליי מענ־שען זייערע אָנשויאונגען וועגען דעם פאַמיליען־לעבען היינט צו־טאָג און די אורזאַכען, וואָס מאַכען, אַז עס זאָלען זיין אַזוי פיל שיידונגען, אַזוי פיל צוריסענע לעבענס. די פראַגע איז געווען וואָס פאַר אַ ראָלע עס שפּילט דערביי געלד.

אָהן ספק, אַז געלד שפּילט אַ גרויסע ראָלע אין דעם לעבען פון די מענשען און אין'ם פאַמיליען־גליק אָדער אומגליק. ס'וואָלט אָבער זיין אַ טעות צו דענקען, אַז דערפאַר קומען אַרויס פאַמיליען־סקאַנדאַלען, ווייל די פרויען זענען אויסבערענגע־ריגס, ווייל זיי האָבען ליב שענע און קאָסטבאַרע קליידער. עס זענען פערהאַן אויך אַזעלכע, אָבער אָפטמאָל קומען אַרויס די סקאַנדאַלען צוליב גאָר אַנדערע אורזאַכען.

דער גרויסער רוסישער פאָלקס-דיכטער, נעקראַסאָוו, האָט אַ לידעלע, אין וועלכע עס ווערט דערצעהלט, אַז מען האָט אַמאָל אַ פרעג געטאָן אַ גוי'ער פאַר וואָס ער שלאָגט זיין ווייב, האָט איהם יענער געענטפערט, אַז דאָס איז, ווייל ער איז הונ־געריג. עס איז זיכער ריכטיג, אַז פיל מענער שלאָ־גען זייערע פרויען, ווייל עס איז זיי שווער און ביי עס אויפ'ן האַרצען און די פרוי וועט אויסגיסען איהר גאַנצען צאָרן אויפ'ן מאַן, וואָס קומט אַהיים מיט ליידיגע הענט, ווען אין הויז איז קיין ביסען ברויט נישטאָ. דאָס איז אַזאַ אמת, וואָס אַלע ווייסען און מען דאַרף עס נישט פיל זוכען, איהר טרעפט עס אויף שריט און טריט. די זאַך איז אָבער וואָס אין פערשידענע צייטען איז די אורזאַך פון קריגערייען גאַנץ פערשידען. כאָטש אין גרונד פון דעם אַלעם מעג זיך טאַקע זיין די געלד פראַגע.

אַט, למשל, איז איצט בעקאַנט, אַז אַ סך גט'ן קומען אַרויס צוליב דעם, וואָס די פרוי פער־דינט געלד, וואָס זי איז צו זעלבסטשטענדיג, וואָס זי נויטיגט זיך שוין נישט, אַז דער מאַן זאָל איהר בעזאָרגען מיט קליידער און דירה און לוקסוס. זי קען אויסקומען גאַנץ גוט אָהן איהם בנוגע זאַכען פון דער געלד-פראַגע און ווען אַזאַ דאַמע האָט חתונה, ווען זי קלויבט זיך אויס איהר לעבענס־פריינד, איז דאָס, ווייל זי דענקט, אַז ער קען זיין איהר חבר, איהר נאָהענטסטער מענש און די דאָ־זיגע דאַמע, וואָס קען אַליין איהר שטעלע בע־שטעהן, וועט זיך נישט לאָזען טרעטען מיט די פיס. זי וויל זיין זעלבסטשטענדיג און פאָדערט אַ בעהאַנד־לונג, וואָס וואָלט נעווען פאַר די מענשען פון דעם אַלטען דור נישט בעגרייפליך.

יעדער פון אונז ווייסט פון דעם, ווי אין אַ סך הייזער ווערט דאָס לעבען איינגעאָרדענט אויף דעם 50—50 פּראָצענט באַזיס. ווען דער מאַן וויל ערגיץ גיהן, איז אָדער ער געהט צוזאַמען מיט דער פרוי, אָדער ער מאַכט אַזוי, דאָס ווען ער געהט ערגיץ פערברענגען אַן'אָוועגט, וועט ער מוזען דעם צווייטען אָוועגט זיצען אין דער היים און ווען עס איז פערהאַ הויז-אַרבייט, מוז דער מאַן זיין ביהלפיג ער קען, היינט נישט זיצען ביים טיש ווי אַ פּריץ און די פרוי זאָל זיין די דינסט זיינע די פרוי וויל נישט שלעפּען אויף זיך דעם גאַנצען יאָך און דאָס פיהרט אין אַ סך פאַלען צו צרות. דעם מאַן וואָס האָט אין דעם ברען פון ליבע צו־געשטימט צו דעם „פיפטי-פיפטי-פּרינציפּ" ווערט באַלד דערעסען. ער געדענקט גאַנץ גוט ווי זיין מוטער האָט געשקלאַפט פון דער פריה ביז שפּעט אין דער נאַכט, אַז אַלע אין הויז זאָלען זיין צופרי־דען, דאָס איז גליקליך און ער בענקט נאָך יענער פרוי, וואָס זאָל איהם בעפרייען פון די פליכטען. עס ווערט איהם מדערעסען די היים. דער סוף איז, אַז מען גט זיך, אָדער מען שיידט זיך אָהן אַ גט.

די היינטיגע פרוי פערלאַנגט נישט פון מאַן ער זאָל זיין אַ ריטער, אַז ער זאָל איהר פערטיי־דיגען כבוד שווערד און זיין גרייט צו שטאַרבען פאַר איהר יעדער מינוט, אָבער זי קען נישט צו־זעהן, ווען איהר מאַן איז נעמיין, קליין און נישטיג. דאָס וועט זי איז קיינמאָל נישט פערגעבען.

וויפיל מעניער זענען פערהאַן, וואָס זענען קרענקליך, קאַרג, וואָס ליידען יסורים, ווען זיי דאַרפען אויסגעבען געלד? עס זענען פערהאַן אַ עלבום צעהנדליגע נוסחא'ות. אַט די קאַרגקייט איז דער מלך המות פאַר דער יונגער פרוי, וואָס האָט זיך געמאָלען איהר מאַן אַלס אַ אידעאַלער, ברייטהאַרציגער מענשען און דער סוף איז, אַז אין אַ סך פאַלען ברעכען אויס קריגערייען צווישען מאַן און פרוי אויף דעם גרונד, עס איז די אַנטוישונג, וואָס ברענגט צו אַ צוריסענעם לעבען.

נישט אַלע מאָל איז דער מאַן די אורזאַך פון די קריגערייען און פון דעם פונאַנדערגעהן זיך. עס איז די פרוי, וואָס פעראורזאַכט די אַלע צרות, אַט איז, למשל, אַן'ענטפער וואָס איז כאַראַקטע־ריסטיש:

— איך בין נישט קיין ערפאָלגרייכער מענש און מיין פרוי קען עס מיר נישט פערגעבען. איך בין פערנומען פון אין דער פריה ביז שפּעט אין דער נאַכט, אָבער קיין גליקען מאַך איך נישט. די פרוי מיינע קען מיך נישט פערשטעהן און זי רעכנט, אַז איך בין אַ קאַלטער לונג און לעבער. אַז מיך קימערט נישט קיין זאַך און זי גלעהמט עס אָן אַלס בעווייז, אַז איך האָב איהר נישט ליב, אַז מיך קימערט נישט דאָס הויז און איך בין זיכער, אַז די איינציגע זאַך, וואָס ברענגט צו קריגערייען צווישען אונז, איז די געלד-פראַגע. ווייל ווען מיר רעדען נישט וועגען פרנסה, ווען מיר פערברענגען אַזוי זיך, איז זי גוט צו מיר, איז זי פריינדליך ביז גאָר.

און אַ דאַמע איז זיך אַליין מודה, אַז די אורזאַך פון די קריגערייען איז זי און נישט דער מאַן:

— מיר רעדען נישט וועגען געלד, מיר דיס־קוטירען נישט קיין זאַך וואָס האָט צו טון מיט פרנסה, אָבער מיין מאַן פערשטעהט מיך גאַנץ גוט ער ווייס, אַז איך דענק אַלע מאָל וועגען דעם, אַז ער האָט גע אַרפט טון מעהר, כדי צו האָבען ער־פאָלג, און כאָטש איך מייד אויס צו בעטען געלד ביי איהם. ווען איך קען נאָר מאַכט עס די לאַגע נישט בעסער, ווייל איך טו דאָס נאָר, ווייל איך קען נישט זעהן, ווי ער נעהמט זיך פאַר'ן באַנק-ביכעל, ווי ער נעהמט זיך חשבונ'ען וויפיל ער האָט נאָך דאָרט און וויפיל ער קען אַרויס־ציהען, דאָס איז וואָס רעגט מיך אויף און איך נים אויס מיין צאָרן אויף איהם זעהר אָפּט.

די צרה איז, וואָס אין אַ סך פאַלען ווייסען נישט די מענשען, אַז דאָס איצטיגע לעבען איז אַנ־דערש פון אַמאָליגע, אַז עס קאָסט אַלץ טייע־רער, זיי רעדען נאָך אַלץ וועגען דעם געלד, ווי מען האָט גערעדט מיט פופצעהן, צוואַנציג יאָהר צוריק און ווען מען זעצט זיך אויסרעכענען וויפיל מען דאַרף האָבען צום לעבען, רעכענט מען נישט לויט די איצטיגע קאָסטען אויף זאַכען. ווען מען כאַפּט זיך, אַז די סומע, וואָס מען האָט פריהער בעשטימט איז נישט גענוג, ווערט מען אויפגערעגט און מען וואַרפט די שולד פון איינעם אויפ'ן אַנדערען. דער סוף איז, אַז עס ענטוויקעלט זיך אַ פיינדשאַפט צווי־שען מאַן און פרוי וואָס מוז ברענגען נישט צו קיין גוטע רעזולטאַטען.

ווען פאַרלעך קענען ביי זיך אָפּמאַכען, אַז די פרוי איז די ווירטין, אַז זי קען פיהרען די אויס־גאַבען, אַז מען קען איהר געטרויען, דאַן וואָלטען פיל ריי'סעריי'ען אויסגעמידען געוואָרען. אָבער מען טוט עס נישט, דער מאַן קוקט אויף דער פרוי, ווי אויף זיין פיינד. ער איז זיכער, ווען זי זאָל נאָר ווע־לען וואָלט זי געקאָנט אָפּשפּאָרען מעהר. אָבער זי וויל עס נישט טון און ער קריגט איהר פיינט.

דער מאָדערנער מענש מוז זיך איבעראַרביי־טען און זעהן צו בעקעמפען דעם גרויסען חשק צו האָבען אַ סך געלד. ווען די געלד-פראַגע וועט פער־טריבען ווערען פון דער פאַמיליע, וועט זיכער ווע־רען איינגעשטעלט אַ געזונטער און בעסער לעבען.

ל. ש—ב.

זי וויל נישט קיין חסידיש יונגער פאַר אַ מאַן.

(סענסאַציאָנעלע פאַמיליע־דראַמע אין לעמבערג).

ער איז אין לעמבערג בעקאַנט אַלס אָנגעזעהענער חסידישער יוד און סוחר פון פּרוכטען. נישט איין מאָל האָט ער געוואָלט זיך אַרויסציהען פון לעמבערג, טענה'דיג, אַז די קינדער וואַקסען אונטער און זיי וועלען קאַליע ווערען. אָבער דער רבי, צו וועמען ער פאָהרט, האָט נישט געהייסען זיך אַוועקציהען, זאָגענדיג: „משנה מקום — משנה מזל". איי די קינדער ווערען עלטער? טוט מען שידוכים, און מען מאַכט זיי חתונה יונגערהייט, ווען דער טאַטע האָט נאָך די דעה...

ער האָט זיין רבי'ן געפאָלגט און געהייסען, אַז דער שדכן זאָל ברענגען אַ לייטישען בחור, אַ בן־תורה פאַר זיין זעכצעהן־יעהריגער שרה'לע. און צו שרה'לע האָט ער זיך געווענדעט זי זאָל אָנטון דעם שבת'דיגען פּאַלטאָ און געהן מאַכען אַ „בעשוי" אין סטריער פּאַרק, מיט אַ בחור פון דער פּראָווינץ. דערהערענדיג דאָס, האָט שרה'לע אַ ציטער געטון און געזאָגט: טאַטע, איך בין נאָך אַ צו יונג מיידעל, צו וואָס זאָל זיך דער טאַטע אַזוי איילען מיט אַ שידוך? אָבער דער פאָטער האָט פעסט געענטפערט: „דער רבי האָט אַזוי געהייסען"..

שרה'לע איז געקומען פון „בעשוי" און מיט אַ געוויין זיך געווענדעט צו דער מוטער: וואָס, מאַמע, איך וועל נעהמען אַ חתן אַ חסיד? כ'וועל מיך דאָך שעהמען די אויגען אויפצוהויבען פאַר מיינע קאָלעזשאַנקעס. כ'וועל זיך דאָך בעגראָבען פאַר חרפּה! צי ווילסטו מיר אָפּהאַקען מיינע יונגע יאָהרען?

די מאַמע האָט אַריינגערופען איהר מאַן, אין אַ בעזונדער צימער, און געזאָגט: „הער מיין מאַן, דאָס קינד איז כ'לעבען גערעכט. היינטיגע צייטען קאָן מען נישט אַ זעכצעהן־יעהריג מיידעל געבען אַ חתן מיט אַ לאַנגער קאַפּאָטע, זוך איהר אַ „אינטעליגענט" יונגעל, לאָז זיין אַ נ'אַרבייטער, וואָס זאָל קאָנען געבען אַ ווייב און קינדער פּרנסה און זאָל זיין צו גאָט און צו לייט".

דער פאָטער, דערהערענדיג דאָס, איז שיער נישט געפאַלען אין חלשות.

„שוין האָב איך נישט קיין דעה איבער מיין עלטסט קינד? — האָט ער געשריגען — ווען איך וועל נעהמען פאַר שרה'לע אַ האַלבען גוי, וועל איך פאַר די יונגערע קינדער נעהמען גאַנצע גוים — האָט ער געטענהט.

בליה־בריה האָט ער געטון אַ שידוך מיט אַ בוכהאַלטער אַ שעהן יונגעל פון גאַליצי. דער חתן פלעגט אַלע שבת קומען צו זיין כלה אין שטוב, נישט איין מאָל שבת־צו־נאַכטס, פלעגט ער בעטען די כלה זי זאָל איהם אַ ביסעל בעגלייטען אָבער זי פלעגט איהם אָפּזאָגען.

מיט עטליכע וואָכען צוריק האָט זיך אין דער פאַמיליע געטון אויף טיש און אויף בענק. מען האָט זיך געגרייט צו שרה'לעס חתונה. מען האָט צוגעגרייט אַ חתונה־מאַהלצייט כיד המלך. שרה'לע האָט עטליכע טעג פאַר דער חתונה אַוועקגערופען איהר מוטער און ערקלערט: „איך וויל נישט מצער זיין דעם טאַטע'ן, איך וויל, מען זאָל נאָך נישט מאַכען די חתונה, ווייל דער שידוך האַרט „מיך נישט".

נישט מזיט נישט לעבעריג איז די מוטער אַוועק צום מאַן, דעם מחותן. אָבער ער האָט אַפילו נישט געוואָלט הערען דערפון.

די חתונה איז געפייערט געוואָרען מיט גרויס פּאַראַד. נאָך דער חתונה־וועטשערע, ווען די געסט זענען אַוועק און עס זענען געבליבען נאָר די נאָהנטע מחותנים, האָבען זיך דאָרט אָפּגעשפּילט האַרצרייסענדע סצענעס, אַזוי, אַז נישט קוקענדיג וואָס עס איז נאָך געווען האַלב־פינסטער איז די גאַנצע גאַס געווען פול מיט מענשען און אַלע האָבען געפרעגט, וואָס איז דאָ געשעהען, ערשט אַ שעה צוריק איז אַזוי פרעהליך געווען און שוין איז דאָרט אַלץ צושטערט?

ווי עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, האָט שרה'לע פאַר און נאָך דער חופּה כסדר געוויינט און געקלאָגט און נישט געוואָלט, אַז די חתונה זאָל פאָרקומען, אָבער דער פאָטער האָט זי געצוואונגען. דער יונגערמאַן, אַ האַלב־טויטער האָט זיך געבעטען ביי זיין יונג־ווייבעל, זי זאָל זאָגען, וואָס איהר קוועלט... אויב זי וויל איהם נישט קאָן מען דאָך געהן צום רב. אָבער שרה'לע האָט מיטאַמאָל אָנגעהויבען צו רעדען: איך בין געבוירען און ערצויגען געוואָרען אין לעמבערג, און איך מוז חתונה האָבען מיט אַ יונגעל, וואָס איך זאָל מיך נישט דאַרפען שעהמען פאַר מיינע קאָלעזשאַנקעס"... איך וויל נישט קיין יאָלדישען מאַן. וואָס, צו אַ רב? איך אָנערקען נישט קיין רב. און נאָר יענער וועט זיין מיין מאַן, איך וויל נישט פערשעהמט ווערען פאַר מיינע חבר'טעס".

עס האָט נישט געהאָלפען קיין טענות. עטליכע טעג שפּעטער איז פאָרגעקומען אַ דין־תורה און שרה'לע האָט גענומען אַ גט.

דייטשלאַנד און „פּרעסא".

(ענדע פון דער 3־טער זייט).

מאָדעל פון אַ גרויסען נאַכריכטען־ביוראָ. דורך אַלע מעגליכע מיטלען שטראָמען פון אַלע עקען וועלט ידיעות אין דער צענטראַלע, דאָרט ווערען זיי קאָנטראָלירט, רעדאַגירט, סיסטעמאַטיזירט און דאַן דורך טעלעפאָן, טעלעגראַף, ראַדיאָ, אונטערוואַסער־קאַבעל, רויהר־פּאָסט, בריף, קורירען בעזאָרגט אין די רעדאַקציעס, וועלכע שטעהען מיט דעם ביוראָ אין פערבינדונג.

דער לעצטער מאָדעל שטעלט פאָר דעם נאַכריכטען־דינסט פון אַ גרויסער צייטונג. פון פערשידענסטע קוועלען, דורך פערשידענסטע קאַנאַלען פליסען איין ידיעות אין דער רעדאַקציע, סיי מצד פערשידענע נאַכריכטען־אַגענטורען, אָבער נאָך מעהר אפשר דורך דעם אייגענעם נאַכריכטען־דינסט, וועלכען עס בעזאָרגען די קאָרעספּאָנדענטען פון דער צייטונג, וואָס געפינען זיך אין אַלע וויכטיגסטע ערטער פון דעם ערד־באַלעם.

רעדאַקציע

די ידיעה איז אָנגעקומען, זי ווערט תיכף גענומען אויפ'ן וואַרשטאַט פון דער רעדאַקציע. די אויסשטעלונג גיט אונז די מעגליכקייט ווייטער צו פערפאָלגען דעם גאַנצען גאַנג, וועלכען עס מאַכט דורך דאָס מאַטעריאַל נאָכ'ן אָנקומען אין רעדאַקציע ביז'ן פערוואַנדעלט ווערען אין אַ געדרוקטע צייטונג. אין פינף רעדאַקציאָנס־צימערען, וועלכע זענען פאַרגעשטעלט אין דורכשניט, ווערט געוויזען די פּראָצעס פון דער רעדאַקציאָנס אַרבייט. די 5 אָפּטיילונגען זענען די 5 וויכטיגסטע און טיפּישסטע רעסאָרטען פון אַ מאָדערנע צייטונג: פּאָליטיק, האַנדעל, לאָקאַלע כראָניק, ספּאָרט און פעליעטאָן. אין גרויסע וואַנד־געמעלדען ווערט געוויזען דאָס שטראָמען פון ידיעות פון אַלע וועלט־עקען צום רעדאַקטאָר פון דער געגעבענער אָפּטיילונג. דער רעדאַקטאָר קלויבט אויס, קאָנטראָלירט, זופּט דורך, רעדאַגירט די דערהאַלטענע נאַכריכטען, אַרטיקלען, גיט זיי דעם געהעריגען ליטעראַרישען לבוש, שניידט און קירצט אָהן רחמנות, איבעראַרבייט גייסטיג דעם דערהאַלטענעם מאַטעריאַל, שאַפט זיך זיין קאָנצעפּציע, ענטשפּרעכענד צו זייערע איבערצייגונגען און צו דער ריכטונג פון בלאַט. דער פּאָליטישער רעדאַקטאָר שרייבט אויפ'ן גרונד פון די דערהאַלטענע ידיעות דעם פּאָליטישען לייט־אַרטיקעל, דער ספּאָרט־רעדאַקטאָר—די ספּאָרט־איבערזיכט. איבער יעדער אָפּטיילונג שוועבט דאָס סימבאָלישע „אויג פון דער רעדאַקציע," וואָס פערפעהלט נישט דורכצולאָזען קיין שום פּאַסירונג, קוקט נאָך דאָס מינדסטע בלעטעל מאַטעריאַל און פערלויבט נישט, אַז עפּיס צופעליגעס, נישט קאָנטראָלירטעס, נישט דורכגעזעהענעס און נישט רעדאַגירטעס זאָל אַריין אין נומער, אָדער אַז עפּיס וויכטיגעס זאָל פערפעהלט ווערען. דאָס איז דער גרויסער גייסטיגער מאַנוסקריפּטען־וועבשטול פון דער צייטונג (די מאַנוסקריפּטען ווערען אין אַ מאָדערנער צייטונג נאַטירליך אויסגעפערטיגט כמעט אויסשליסליך אויף דער שרייב־מאַשין: נישט דער רעדאַקטאָר, נישט דער זעצער טאָרען נישט פערלירען קיין איבעריגע רגע פון זייער טייערער צייט כדי לעזען אַן אומלעזבאַרען געשריבענעם כתב־יד. דער פּרינציפּ פון אַקטועלקייט און שנעלקייט איז ריקזיכטזאַם און הייליג).

פּאָעזיע פון מאַשינען

דער פערטיגער מאַנוסקריפּט ווערט דורך רויהר־פּאָסט בעזאָרגט אין דער זעצעריי. דאָ פיהרט אונז די אויסשטעלונג אַריין אין מאָדערנע זעצעריי, וואו יעדער האַנד־זאַץ איז שוין איינגאַנצען אויסגעשלאָסען. וואָסער מהלך פון גוטענבערג'ס קליינעם, פּרימיטיווען וואַרשטאַט, צי פון אונזערס אַ ספרים־זעצעריי אין פּיעטריקאָוו צו דער זעצעריי פון אַ מאָדערנער צייטונג! אין די צעהנדליגער קלאַפּען די לינאָטיפּען, אָט די וואונדערבאַרע מאַשינען, ביי וועלכע מ'קאָן שטעהן שעה'נלאַנג און זיך ענטציקען פון דער טיפער חכמה און זשעני, וואָס ליגט אין יעדער בעוועגונג פון זייערע רעדער און שטאַנגען.

די בלאַנקענדיגע, פרישע, נאָך וואַרימע זאַץ־שורות קימען אויפ'ן מעטראַמפּאַזש־טיש, און דאָ ווערט געוויזען דער פּראָצעס פון מעטראַמפּאַזשירען, פון אויסשטעלען דעם זאַץ אין די צייטונגס־זייטען, פון „בריכען זייטען" אויף פערשידענסטע אופנים, ווי דאָס ווערט אָנגערופען אויפ'ן דיאַלעקט פון אונזערע יודישע צייטונגס אַרבייטער. די אַרבייט אין דער פּרעסע־מוסטער־דרוקעריי איז נישט בלויז אַ דעמאָנסטרירענדע, דאָ ווערט געטון אַ פּראַקטישער פּרעסע־דינסט: עס ווערט געזעצט און געדריקט די גרויכע טעגליכע אויסשטעלונגס־צייטונג „דער וועסטען".

די צייטונג וואָלט נישט געקומען צו איהר היינטיגער שטופע, וואָלט נישט געהאַט דעם פערנעהם און ווירקונג, ווען נישט דער צווייטער וואונדער פון דער דר' ק טעכניק—די ראָטאַציאָנס־מאַשין. ווער עס האָט אַ געפיהל פאַר דער שעהנקייט פון טעכניק — דער זאָל זעהן אַ ראָטאַציאָנס מאַשין אין דער אַרבייט. ווער עס וויל דורכלעבען דעם גרעסטען גענוס, וואָס די פּאָעזיע פון מאַשינען קאָן געבען—דער דאַרף זעהן די מאַשינען־אָפּטיילונג פון דער פּרעסא, בעזוכען די בעזונדערע פּאַוויליאָנען פון דער „קעלנישער צייטונג", „קעלנישער פאָלקס־צייטונג" אָדער „האַמבורגער פרעמדענבלאַט", זעהן די שטאָהלערנע ריזען, אין וועלכע, איבער אונצעהליגע וואַלצען און צילינדערס ציהט זיך דורך די ווייסע אונענדליכע פּאַפּיר־קעטע, קומט אין מיסטעריעזע בעריהרונגען מיט צילינדער־זאַץ און פאַרב און פליסט אַרויס, ווי אַ ווייכער, אונאויפהערליכער שטראָם אין דער פאָרם פון אָפּגעדרוקטע, אָפּגעשניטענע, אָפּגעצעהלטע צוזאַמענגעלעגטע צום לעזען פערטיגע בלעטער, פון 16, 32, 64 א.א.וו. זייטען.

טעמפּאָ

און אויך ווייטער ווערט קיין איינציגע ווערטפולע רגע נישט פערלוירען, די צייטונג איז אָפּגעדרוקט, זי מוז אויפ'ן שנעלסטען וועג אין דער גיכסטער צייט בעזאָרגט ווערען צום לעזער. אין בעוועגונג קומט דער ווייטערדיגער טייל פון'ם גרויסען צייטונגס אַפּאַראַט — די עקספּעדיציע. אויפ'ן אונענדליכען באַנד שטראָמען די צעהנדליגער טויזענדער אָפּגעדרוקטע בלעטער דירעקט אין די עקספּעדיציע־זאַלען. דאָרט ווערען זיי אויפגעכאַפּט פון געשיקטע הענד, געפּאַקט, געפּרעסט און איבערגעגעבען צו די פערשידענע בעזאָרגונגס־מיטלען, וואָס דאַרפען די צייטונג פונאַנדערשפּרייטען איבער שטאָדט, לאַנד און וועלט. קיין שום פערקעהר־מיטלען פון אונזער צייט איז פון דער דאָזיגער אַרבייט נישט אויסגעשלאָסען. מענשען און מאַשינען כאַפּען אויף די בלעטער, כדי זיי אין שנעלסטען טעמפּאָ צו ברענגען צום לעזער, וועלכער געפינט זיך אפילו אויף די ווייטסטע און אָפּגעלעגענסטע שטחים פון דער צייטונגס־צענטראַלע.

לאַזאַר פוקס.

„אררט" רעווי־ און קאַמעראַל־טעאַטער
לייטונג: מ. בראָדערזאָן.
זאַכאָדניאַ 43
לעצטע טעג!!!
היינט און טעגליך:
פּינקטליך 9.30 אַזייגער אָוונט ... שטעלונג פון גלענצענדען פּראָגראַם
האָטעל טערקאַליא
היינט, דאָנערשטאָג, זענען הנחה בילעטען גילטיג.

פערקויפט צום טייוועל.

(38 (ראָמאַן).

פונקט אַזעלכע קנעפּ זענען געווען אויפ'ן ווייסען וועסטעל פון דעם פּאָלקאָווניק גרויגט. ער, קליין האָט אַפילו דאַן בעמערקט, אַז איין קנעפּעל האָט געפעהלט.

— מאַרטען! — האָט קליין אויסגערופען — וואו איז די רשימה פון די קוואַרטיראַנטען, וואָס איהר האָט צו אַמענגעשטעלט? וואו האָט איהר אַהינגעטון די רשימה? צי איז נישט געווען צווישען די לאָקאַטאָרען, איינער אַ זקן, אַ בן חמשים, אַ הויכער, אַ געבויגענער מיט גרויע וואָנסעס, אַנ'אָהנצייגנדינגער? געקליידט האָט ער געדאַרפט צו זיין זעהר אַלטמאָדיש?

— יאָ, אַזאַ איז געווען! — האָט מאַרטען געענטפערט, נאָכקוקענדיג אין דער רשימה, וואָס ער האָט אַרויסגענומען פון טאַש — איך דערמאָהן זיך אין די סימנים. אָט איז ער: מאַיאָר קאַראַל ווינטער! געוואוינט האָט ער דאָ אַ וואָך צייט.

קליין האָט אַרויסגעכאַפּט ביי איהם פון די הענט ד' ירשימה, און זיך אַ וואָרף געטון צו דער טיר.

— דער נאָמען האָט נישט קיין בעדייטונג. לויפט תיכף אויפ'ן הויפּט־וואָקזאַל, און זעהט געפינט אויס אין צוג, וואָס געהט קיין קאַליש דעם ראָזינען אַלטען! איך וועל באַלד בעזונדער וואָרענען אונזערע מענשען אויפ'ן וואָקזאַל.

זיי זענען ביידע אַרונטערגעלאָפען פון די טרעפּען.

מאַרטען האָט זיך געלאָזט לויפען אין גאַס.

קליין האָט זיך אַ וואָרף געטון צום טעלעפאָן, און אין עטליכע סעקונדען שפּעטער האָט ער שוין גערעדט מיט'ן לייטער פון הויפּט־וואָקזאַל.

— דער צוג איז נאָך נישט אַוועק? גוט! עס רעדט דער פּאָליציי־אינספּעקטאָר קליין! שיקט די געהיים־אַגענטען אונטערזוכען די פּאַסאַזשירען פון דעם צוג. אויב עס זענען נישט פערהאַן קיין געהיים־אַגענטען אונטער דער האַנד, טאָ שיקט געוועהנליכע פּאָליציאַנטען. אויב זיי וועלען געפינען אַזאַ מין אַלטען פערשוין מיט די סימנים, וואָס איך האָב אייך אָקאָרשט אָנגעגעבען, זאָל מען איהם תיכף אַרעסטירען. די אחריות נעהם איך אויף זיך.

קליין האָט אויפגעהאָנגען דאָס טעלעפאָן־טרייבעל, און אָפּגעווישט מיט אַ טיכעל דעם שווייס אויפ'ן שטערען.

די שנעלקייט פון זיין רעציזיע האָט איהם אַ ביסעל איבערגעשראָקען:

„ראַכט זיך, איך הויב אָן צו פערלירען דעם קאָפּ. וואָס פאַר אַ בעווייז איז אַ קנעפּעל? אַבסאָלוט קיין שום בעווייז נישט!"

ס'ראָבען זיך איהם גלייך פאָרגעשטעלט די מעגליכע רעזולטאַטען פון זיין נישט־בעטראַכטען שריט.

ער האָט אויפגעהויבען די האַנד צום טרייבעל, כדי צוריקצוציהען דעם בעפעהל, וואָרום וואָס וועט דען זיין, אַז דער פּאָלקאָווניק וועט זיך אַרויסווייזען פאַר גאָט די נשמה שולדיג?!

אין דעם מאָמענט איז אָנגעקומען די באַלעבאָסטע פון די מעבלירטע צימערען, און געשטערט איהם דאָס צו טון.

— ע', — האָט ער אַ טראַכט געטון — אַז איך זאָל נישט ריזיקירען, וועל איך גאָרנישט אויפטון! זאָל מען אַרעסטירען! און אויב איך האָב געהאַט אַ טעות, וועל איך זיך שוין ווי־נישט־איז אַרויסדרעהען!

— איך וואָלט געוואָלט זעהן דאָס רינגסט־מיידעל, וואָס רוימט אויף דעם הער פּאָרמאַנ'ס צימער! — האָט ער געזאָגט צו דער באַלעבאָסטע.

— שוין! איך שיק זי אייך באַלד!

די רינגסט האָט זיך אַרויסגעוויזען פאַר אַ יונג, לוסטיג מיידעל.

די מעגליכקייט צו האָבען אַ שייכות מיט דער סענסאַציע האָט איהר, ווייזט אויס, פערשאַפט אמת'ע הנאה.

קליין האָט איהר בעוויזען דאָס קנעפּעל.

— צי דערמאָהנט איך נישט אין עפּיס דער ראָזינער חפץ? — האָט ער אַ פרעג געטון — איך האָב עס געפונען אויפ'ן נאַכט־טישעל אין דעם הער פּאָרמאַנ'ס צימער.

דאָס מיידעל האָט תיכף געענטפערט:

— ס'הייסט עפּיס! איך געדענק זעהר גוט! איך האָב דאָס קנעפּעל געפונען אויף דער פּאָדלאָגע... שטעהט נאָר... איך האָב עס געפונען אויפ'ן צווייטען טאָג נאָך דעם הער פּאָרמאַנ'ס אַוועקפאָהרען קיין בערלין.

דאָס איז געווען אַלץ, וואָס קליין האָט זיך געהאַט צו דערוויסען ביי דעם רינגסט־מיידעל.

צו איהם האָט זיך ווידער צוריקגעקעהרט די זיכערקייט.

ניין, ער האָט נישט געהאַט קיין טעות!

ראַנקען גאָט, ענדליך נעהט מען האָך אַרויף אויף אַ ריכטיגען שפּור.

ער איז אַרויסגעגאַנגען אין קאָרידאָר און זיך גענומען וואַרטען אויף אַ טעלעפאָן־רעיע פון מאַרטענען.

זיין געדאַנק האָט אָנגעשטרענגט געאַרבייט.

דאָס קנעפּעל איז געפונען געוואָרען אין פּאָרמאַנ'ס צימער. דער פּאָלקאָווניק גרויגט האָט זיך מיט ענטוישונג דערוואוסט, אַז די פרוי ווייס האָט איהם איבערגעלאָזט אַ קלייניגקייט בירושה.

— ליידער — האָט ער געטראַכט — קלעפּט זיך עס ווע־ג: מיט אַלע מיינע סברות, וואָס פאַר אַ שייכות קאָן עס האָבען מיט אַרנאָ שוואַרצען, מיט די פינף טויזענד דאָלאַר, מיט דעם אַנאָנס אין „קוריער וואַרשאַווסקי"?

עס האָט זיך דערהערט אַ טעלעפאָן־קלינג.

— נישטאָ איהם אין צוג! — האָט מאַרטען ראַפּאָרטירט.

קליין האָט זיך כעס'דיג אויסגעווירעלט.

איהר האָט גוט אַרומגעזוכט אין וואָגזאַל, דעם בופעט, אַלע ערטער, וואו ער האָט געקאָנט זיין?

— זעלבסטפערשטענדליך האָבען מיר אומעטום געזוכט! — האָט מאַרטען בעליידיגט געענטפערט — ווען איך האָב זיך איבערצייגט, אַז אין באַהן איז ער נישטאָ, האָב איך אַרומגעזוכט אינגאַנצען וואָגזאַל.

— דער צוג איז אַוועק?

— ניין, נאָך נישט! אין צוויי, דריי מינוט געהט ער אָפּ.

— געהט צוריק אויפ'ן פּעראָן! ס'איז מעגליך, אַז ער וועט אָנקומען אין דער לעצטער מינוט. פרעגט זיך נאָך ביי אַלע פּאָליציאַנטען, און טרעגערס, צי זיי האָבען איהם נישט געזעהן? אומבעמערקט האָט ער נישט געקענט אַדורכגעהן. בעט דעם קאָמיסאַר, מ'זאָל גוט אָרגאַניזירען די אויסשפּירונג, און אַרעסטירען איהם תיכף, ווי ער וועט זיך בעווייזען! איך גופא געה אין דער קאַנטאָר פון'ם נאָטאַר וואַרעמבאַ. אויב איהר וועט עפּיס דערגעהן, טאָ טעלעפאָנירט אין אויספאָרשונגס־אַמט.

— גוט!

מאַרטען האָט אָפּגעלעגט דאָס טעלעפאָן טרייבעל, און קליין האָט אָנגעקלונגען צו וואַרעמבאַן.

יענער איז נישט געווען אין קאַנטאָר.

דער סעקרעטאַר זיינער האָט דערקלערט, אַז אַ ליאַרע מינוט דאַר פער צוריקקומען פון וואָגזאַל, וואו ער איז אַוועק בעגלייטען אַ קליענט.

— איך ווייס אַליין! — האָט קליין אויפגערעגט אויסגעשריגען.

(פאָרטזעצונג קומט).

„Kąpiele Centralne"
H. OFFENBACHA
Zachodnia 38, telefon 38-51

מאַכט בעקאַנט, אַז די שוויץ=בעדער I און II קלאַס וועלען טעטיג זיין
הײַנט, דאָנערשטאָג, דעם 20/9
פרייטאג, „ 21/9
שבת, „ 22/9
און זונטאג, „ 23/9
1024 וואַנעס – יעדען טאג.

נאָך קורצע און שווערע ליידען איז נעכטען געשטאָרבען אין עלטער פון 47 יאָהר מיין ליבער מאַן, אונזער ליבער פאָטער, ברודער און פעטער

נ. ע. שמעון מרדכי בארענשטיין

די לויה קומט פאָר היינט, דאָנערשטאָג, 1 זייגער מיטאָג פון פאָזנאַנסקי׳ס שפיטאָל, טאַרגאָוואַ 3.

2021 די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

וואָרנונג!

אַזוי ווי עס האָבען זיך בעוויזען אין שטאָט פערשידענע נאָכגעמאַכטע פעלד=בעטען, מאַך איך בעקאַנט דאָס געעהרטע פובליקום, אַז די

עכט= פאַטענטירטע **בעטען** עכט= פאַטענטירטע

זענען פערזעהען נאָר מיט דער שוץ-מאַרקע

PALMA-PATENT

פאַר וועלכע מיר זענען פעראַנטוואָרטליך ביז 3 יאָהר.

— צו בעקומען אין אַלע געשעפטען. —

אויסערדעם, בעזיצען מיר שטענדיג אויף לאַגער אין אַ גרויסען אויסוואַהל
ניקעל=בעטען, אַמעריקאַנקעס,
ניקעל=קינדער=בעטען, קינדער=וועגעלעך,
טיש=בעטען, קינדער=בענקעלעך
מעטער=מאָס, אויף רעדלעך.

מאַטראַצען געבעטע, שאַטקאָווע און קאַנאַדיסקע.
קאָזעטקעס און טאַפטשאַנעס.

בעמ.: בעטלעך מיט ווענטלעך ווייס אָדער ברוין 17 זל., פאַלאָווע-בעטלעך 14 זל.
רעעלע בעהאַנדלונג. :: פאַבריקס=פרייזען. :: זעמטליכע רעפעראַטורן.
הורט! לאָדז, פּאָלנאָצנאַ 24, טעל. 31-85. דעטייל!

LEKARZ DENTYSTA צאָהן=אַרצט
St. GELBERG
זאַכאָדניאַ 15, טעל. 31=08.
היילט גאַנץ פערנאַכלעסיגטע צייהן- און מונד-קראַנקה. צאָהן-ציהונג אָהן שמערצען, היילט מיט ליכט-בעשטראַהלונג, ספּעציעלער לאַבאָראַטאָריום פון קינסטליכע צייהן. נעהמט אָן פון 9 פריה ביז 7 אָוועגד.

Dr. med. J. HERSZFINKIEL
15 Zawadzka 15,
telefon 11-87
קינדער=קראַנקהייטען
נעמט אָן פון 8–10 פאַרמ.
און פון 3–5 נאָכמיטאָג.

אַ יונגערמאַן
פון 18 ביז 20 יאָהר
צו אַ לייכטע אַרבייט
ווערט פון זאָפאָרט געזוכט. אָפערטען אין דער אַדמינ. פון דער צייטונג אונטער ליטערע „D" 1023

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
און דענטיסטישער קאַבינעט.
בזשעזשינער 11, טעלעפאָן 37=63
אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָוועגד.

ד״ר וואָלינסקי נאָז, האַלז, אויערען קר.	4–3
ד״ר קערשנער קינדער קראַנקהייטען	$4^1/_2$-3 11-9
ד״ר שיפּמאַן אינערליכע קראַנקהייטען	1–11
ד״ר קוביטש הויט און גע״ לעכט-קר.	$1^1/_2$ - $12^1/_2$
ד״ר שמירגעלד נערווען און גייסטיגע קר.	2–1
ד״ר גאָלדבלאַט אויגען-קראַנקהייטען	$^1/_2$–$12^1/_2$
ד״ר עליאַסבערג כירורגישע קראַנקה.	2–1
ד״ר בערגסאָן פרויען און געבורטס-הילף	4–3

פּמיכאַ-טעראַפּיע, שפּראַך-שטערונגען ווי שטאַמלען א. א. וו. פּאָקען-שטעלען, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראַהלונג איינשפּריצונגען, מאַסאַזשען, עלעקטריזאַציע, אָפּעראַציעס, אויף פערלאַנג — וויזיטען אין שטאָט. — אין לאַבאָראַטאָריע ווערען אָנגענומען אַלע אַרט אַנאַליזען, ווי אויך פלעגמע און בלוט

אימפּונגען געגען שקאַרלאַטין.

ד״ר לאַזשינסקי סטאַר אָפּאָלסקאַ
צאָהן-אַרצט 10–1 3 6
קינסטליכע צייהן, קאָראָנען, פּאָמבען א. אַ. וו.

די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאָג.

שטריקער געזעלען
ווערען געזוכט.
צו ערפאַהרען נאָוואָ-צעגעלניאַנאַ 7 אין קאָלאָניאַל געוועלב.

בעקאַנטמאַכונג.
איך מאַך בעקאַנט, אַז ביי מיר בעקומט מען פערשידענע גאָלד-אויסאַרבייטונגען ווי אויך פון זילבער און פּלאַטינע.
פּיעטריקאָווער 31
אין הויף רעכטס, 2-טער איינגאַנג, 1-טער שטאָק.

אכטונג! גאַרן=וויקלערס=אַרבייטער
אויף קרייץ-מאַשינען ווערען פון זאָפאָרט געזוכט. זיך צו מעלדען ביי ערליך, צעגעלניאַנאַ 14. אַרבייט פערזיכערט אויף אַ גאַנץ יאָהר. גלייכצייטיג ווערט געזוכט צו קויפען קרייץ-מאַשינען אין גוטען צושטאַנד.

Dr. A. MAZUR
צוריקגעקעהרט.
וואָלטשאַנסקאַ 65, טעל. 66-01

Obwieszczenie.

Magistrat m. Łodzi niniejszem zawiadamia, że reskryptem z dnia 28/8 28 r. Nr. SF. 2268/28 Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu przyjęło — w brzmieniu następującem do swej wiadomości uchwałę Rady Miejskiej z dnia 26/2 1928 r. ze sprostowaniem z dn. 23/4 28 r. w sprawie stawek komunalnego dodatku do państwowego podatku od nieruchomości na rok 1928.

„Rada Miejska, przychylając się do wniosku Magistratu Nr. 109 z dnia 31 stycznia 1928, postanawia:

ustalić na rok 1928 następujące stawki dodatku komunalnego do państwowego podatku od nieruchomości, pobieranego na rzecz miasta Łodzi na mocy punktu 4 art. 6 Ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. U. Rz. P. Nr. 94, poz. 747):

Kategorja I (nieruchomości, w których conajmniej 50% ogólnej sumy czynszów komornianych względnie wartości czynszowej przypada na lokale, nie osiągające w roku 1928 100% podstawowego komornego, płaconego w czerwcu 1914 r.)

Od kategorji I — stawki wynoszą:

a) przy ogólnej sumie komornego, nie przekraczającej w roku 1928 zł. 2.000.— — 25% należności państwowego podatku od nieruchomości,

b) przy ogólnej sumie komornego, nie przekraczającej w roku 1928 zł. 4000.— — 35% należności państwowego podatku od nieruchomości,

c) przy ogólnej sumie komornego, przekraczającej w roku 1928 zł. 4000.— — 60% należności państwowego podatku od nieruchomości.

Kategorja II (nieruchomości, w których conajmniej 50% ogólnej sumy czynszów komornianych względnie wartości czynszowej przypada na lokale, osiągające z dniem 1 stycznia 1928 roku, wzgl. z dniem 1 kwietnia 1928 r. 100% podstawowego komornego, płaconego w czerwcu 1914 roku).

Od nieruchomości kategorji II stawka dodatku komunalnego do państwowego podatku od nieruchomości wynosi — 100% należności państwowego podatku od nieruchomości".

Łódź, dnia 20 września 1928 roku.

Przewodniczący Wydziału
(—) L. Kuk.

Magistrat m. Łodzi.
Prezydent (—) **B. Ziemięcki.**

MIEJSKI KINEMATOGRAF OSWIATOWY
Wodny Rynek (róg Rokicińskiej) tel. 18-26
Dojazd tramwajami 16 i 10.

Od wtorku, dnia 18-go do poniedziałku, dnia 24-go września 1928 r. włącznie.
Pierwszy raz w Łodzi
Dla dorosłych i młodzieży!

Bohaterskie serce

Dramat w 10 aktach, odtwarzający dzieje młodocianych dusz, zmagających się w pokusach i przeciwnościach życia.
W roli głównej
JEAN FOREST
bohater głośnego filmu „DWAJ MALCY".
W poczekalniach kina codz. do g.22 audycje radjofonicz

אַכטונג ה״ה פריזיערס!!!
לכבוד יום=טוב
עמפּפעהל איך אַ גרויסען אויסוואַהל פון:
קעלנישע בלומען=וואַסער 3.20 אַ קילאָ
וועזשעטאַל „ 1.40
ברילאַנטין „ 3.40
פראַנצויזישער לאַקיר 45 גר. אַ דעקאַ.
איך בעזיץ אַ רייכען אויסוואַהל פון ראַזיר=מעסערס, פּלאַטין- און שטאַהל=זאַכען צו פאַבריקס-פרייזען. מיט אַכטונג
י. דרוקער, זאַוואַדזקאַ 11.
טעלעפאָן 92=75.
בעמ.: פאַר ענגראָסיסטען – געהעריגער ראַבאַט און גינסטיגע בעדינגונגען.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
Sienkiewicza 34, tel. 59-40
ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט-קראַנקהייטען. בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע.
נעמט אָן פון 5–9 אָוועגד זונטאָג און חגאות פון 11–1 מיטאָג

טליתים=פאַבריק
אויסאַרבייטונג פון וואָלענע, האַלב-וואָלענע, זיידענע טלתים כמו טערקישע, ווי אויך טלתים-קטנים, הורט און דעטייל מיט אויספערטיגונג, אויך גאַרטלען, שפּאַניעס און ציצית, צו בעקומען ביליגער ווי איבעראַל
ביי **א. ח. ציטרינאָווסקי, קאַמיענאַ 1.**
אין 2. טויער, פּאַרטער. קומט און איבערציוגט אייך!
בעמ.: ס׳ווערען אויך אָנגענומען אַלטע טלתים צום וואַשען.

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
און ערצטליך-דענטיסטישער קאַבינעט
זגיערסקאַ 17 טעל. 16-33.

ד״ר ראַקאָווסקי נאָז האַלז, אויערען קר.	5–2 11–10 7–6
ד״ר רושאַנער הויט און געשלעכט קר.	2–1 11–10
ד״ר גאָלדשטיין-פּאָלאַק אויגען-קראַנקהייטען	2–1 8–7
ד״ר יוסטמאַן נערווען קראַנקהייטען	2–12
ד״ר ראָזענצווייג קינדער-קראַנקהייטען	5–4 12–10
ד״ר פּאַפּיערני פרויען און געבורטס-הילף	6–5 1-$11^1/_2$
ד״ר קאַנטאָר כירורגישע-קראַנקהייט.	2–1 .5-4
ד״ר ווײַנבערג אינ. חאָרי, לונגען-קר.	7–$5^1/_2$ 1-11
ד״ר סטופּעל רענטגען	6–4 12–10
א. גראָדזענטשיק צאָהן-אַרצט	7–3
ג. ראָזעס צאָהן-אַרצט	2–9

צאָהן-באַהאַנדלונג, באָלאָמבירונגען, קראָנען, מאָסטען א. א. וו.
בײַ דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען
אַ רענטגען-אינסטיטוט
היילונג פון הויט קראַנקהייטען פון קאָפּ (פּאַרך) בײַ רענטגענשטראַהלען, פאַר בעשטראַהלונג און דורכלײַכטונגען, מאַגען-לונגען, דיאַטערמיע, עלעקטריזאַציע, אַלע מעדיצינישע אַנאַליזען. אַ קורס פאַר שטאַמלער.
אימפּונגען געגען שאַרלאַך (שקאַרלאַטין) פון 4–5 נאָכמ.

די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאָג.
וויזיט אין דער שטאָט.

ערצטליך-קאָסמעטיש. גאַבינעט
פּראָף. מ. מאַרקוס נעהמט אָן פון 5–7 אָוועגד

אַבאָנעמענט-פּרייז: אין לאָדז – 5 זל. אַ חודש מיט אַנטראָגען אַ היים; אויף דער פּראָווינץ – 6 זל. אַ חודש; אין אויסלאַנד מיט 30 פּראָצ. טייערער.
פאַר׳ן אינהאַלט און מאַנוסקריפּטען די אַנאָנסען איז דער פערלאַג נישט פעראַנטוואָרטליך
די אַדמיניסטראַציע איז אָפען טעגליך און ביינאַכט.

אַנאָנסען-פּרייז: פאַר׳ן טעקסט–15 גר. פרייטאָג און ערב יו״ט–20 גר. אין דער זייט 7 שפּאַלטען
אין טעקסט–40 „ „ „ „ 60– „ „ „ 4 „
נאָכ׳ן טעקסט– 1. „ „ „ „ 15– „ „ „ 7 „
... דער שורה 50 פּראָצ. טייערער. אויסל. 100 פּראָצ. טייערער. מעלדונגען–10 גר. אַ חודש

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Krzesny
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 25.